

**Міністерство освіти і науки України
ВСП «Новоушицький фаховий коледж
Подільського державного аграрно-технічного університету»**

Циклова комісія соціально-гуманітарних дисциплін

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Заступник директора
з навчальної роботи

Л.В. Олійник
“31” серпня 2020 року

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ
ДИСЦИПЛІНИ**

Історія України

(шифр і назва навчальної дисципліни)

напрямок підготовки

14 Електрична інженерія

27 Транспорт

20 Аграрні науки та продовольство

(шифр і назва напряму підготовки)

спеціальність

208 Агроінженерія

275 Транспортні технології

201 Агрономія

205 Лісове господарство

142 Енергетичне машинобудування

(шифр і назва спеціальності)

Робоча програма «Історія України» _____ для студентів I, II курсів
(назва навчальної дисципліни)

за напрямами підготовки:

- 14 Електрична інженерія;
- 27 Транспорт;
- 20 Аграрні науки та продовольство;

Спеціальностями:

- 208 Агроінженерія,
- 275 Транспортні технології,
- 201 Агрономія,
- 205 Лісове господарство
- 142 Енергетичне машинобудування

Розроблена згідно навчальної програми, затвердженої наказом Міністерства освіти і науки України від 23.10.2017 року № 1407.

Розробник: Бідна Валентина Василівна, викладач вищої кваліфікаційної категорії

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії соціально-гуманітарних дисциплін
Протокол від “28” серпня 2020 року № 1

Голова циклової комісії _____ В.В. Бідна

“28” серпня 2020 року

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів –	Галузь знань: _____ (шифр і назва)	Нормативна	
	Напрямок підготовки загальноосвітня підготовка _____ (шифр і назва)		
Модулів – 5	Спеціальності (професійне спрямування): 208 Агроінженерія; 275 Транспортні технології; 201 Агрономія; 205 Лісове господарство; 142 Енергетичне машинобудування	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 12		1-й	2-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання _____ (назва)		Семестр	
Загальна кількість годин - 120		1-й, 2-й	3-й
в тому числі: аудиторних – 120 самостійної роботи студента -	Освітньо-кваліфікаційний рівень: повна загальна середня освіта, молодший спеціаліст	Лекції, комбіновані	
		79 год.	41 год.
		Практичні, семінарські	
		12 год.	8 год.
		Лабораторні	
		0 год.	0 год.
		Самостійна робота	
		0 год.	0 год.
		Індивідуальні завдання: —	
		Вид підсумкового контролю: іспит	

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання -

для заочної форми навчання -

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета історичної освіти – сприяти формуванню в студентів національно-культурної ідентичності, патріотичного світогляду, активної соціальної та громадянської позиції, почуття власної гідності у результаті осмислення соціального та морального досвіду минулих поколінь, розуміння історії і культури України в контексті історичного процесу.

Головними завданнями дисципліни є:

- поглиблення інтересу до історії як сфери знань і навчального предмета, розвиток мисленнєвих здібностей та умінь, необхідних для розуміння сучасних викликів;
- набуття системних знань про факти, події, явища, тенденції в Україні та світі ХХ–ХХІ ст. з позицій: цінності життя людини, досвіду українського державотворення, утвердження єдності й соборності Українського народу, значення європейських культурних і правових традицій для суспільних процесів в Україні, зміцнення національних інтересів і суверенітету, цілісності та непорушності кордонів Української держави в контексті світового історичного процесу;
- розвиток історичного, критичного та творчого мислення, здатності розуміти загальний хід історичного процесу, проблеми, що стоять перед країною та світом;
- спонукати до усвідомлення національного інтересу, необхідності захисту суверенітету, територіальної цілісності своєї держави в умовах реальних військово-політичних, інформаційних та інших викликів;
- долучення до духовних і культурних надбань і цінностей, історико-культурних традицій українського й інших народів;
- сприяння формуванню політичної та правової культури, громадянської самосвідомості, пошани до державної символіки України в гармонійному поєднанні із національними та загальнолюдськими цінностями.

У результаті вивчення навчальної дисципліни студент **повинен знати:**

З Н А Т И	В М І Т И
<ul style="list-style-type: none">- назвати і обґрунтувати часові межі історичного явища;- віднести історичну подію до певного часового проміжку, історичного періоду;- розпізнати на карті позначені, але не підписані історико-просторові об'єкти;- стисло описати історичне явище, процес (перелічити ознаки);- вільно відтворити представлене пояснення факту (розкрити зміст, вплив, значення);- виділити суттєві характеристики поняття (пояснити, дати визначення);- сутність основних проблем історії та сучасного буття народу України;- суспільно-економічні, політичні та культурні процеси історичного розвитку українського народу;- зародження та розвиток української державності;- процеси розбудови сучасної незалежної української держави;- діяльність історичних осіб і політичних партій.	<ul style="list-style-type: none">- відбирати з масиву фактів ті, що характеризують історичне явище чи процес;- розміщувати відібрані факти в хронологічній послідовності;- користуватися картою як джерелом інформації;- висловлювати і обґрунтовувати судження про вчинки історичних осіб;- порівнювати, аналізувати, узагальнювати і критично оцінювати історичні факти та діяльність осіб;- оцінювати події та діяльність людей в історичному процесі з позиції загальнолюдських цінностей;- співставляти історичні події, процеси з періодами (епохами);- розрізняти тенденційно подану інформацію;- орієнтуватись у науковій періодизації історії України;- вміти самостійно добувати історичну інформацію за темою, працювати з першоджерелами, літературою;- аргументовано на основі історичних фактів відстоювати власні погляди на ту чи іншу проблему;- самостійно складати конспект, тези, готувати реферат, відповідь на конференцію, семінарське заняття;- диспутувати, писати наукові студентські роботи;- прогнозувати суспільні зміни.

3. Програма навчальної дисципліни

№ з/п	Назва модуля, розділу, теми занять	Обсяг годин							
		За типовою навчальною програмою				За робочою програмою			
		Всього	З них			Всього	З них		
			Лекції	семінари	Самостійні		комбіновані	семінари	Самостійні
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10
	I курс								
1.	Повторення. Україна з найдавніших часів до XIX ст..					20	18	2	
2.	Україна в роки Першої світової війни.					4	2	2	
3.	Початок Української революції.					4	4		
4.	Розгортання Української революції. Боротьба за відновлення державності.					12	10	2	
5.	Встановлення й утвердження комуністичного тоталітарного режиму в Україні.					12	10	2	
6.	Західноукраїнські землі в міжвоєнний період.					4	2	2	
7.	Україна в роки Другої світової війни.					10	8	2	
8.	Україна в перші повоєнні роки.					6	6		
9.	Україна в умовах деєталінізації.					7	7		
	Разом:	79				79	67	12	0
	II курс								
10	Повторення					8	8		
11	Україна в період загострення кризи радянської системи					8	6	2	
12	Відновлення незалежності України					6	4	2	
13	Становлення України як незалежної держави					8	6	2	
14	Творення нової України					11	9	2	
	Разом:	41				41	33	8	
	Всього:	120				120	100	20	

**4. Структура навчальної дисципліни
з 2-х годинною розбивкою**

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
	Модуль 1							
1	Вступна лекція до курсу	2	2		Засвоєння нових знань			
2	Найдавніша історія України. Східні слов'яни.	2	2		Комбіноване	ЛЗ, ст. 25-53	Опорний конспект	Усне опитування
3	Утворення і розвиток держави Київська Русь. Київська Русь в період піднесення.	2	2		Комбіноване	ЛЗ, ст. 55-78	Робота з схемами	Письмове опитування
4	Галицько-Волинська держава	2	2		Семінар	ЛЗ, ст.. 99-106	Повідомлення	Усне опитування
5	Українські землі під владою Литви і Польщі (XIV- 1 пол. XVII ст..).	2	2		Комбіноване	ЛЗ, ст.. 106-114	Робота з документами	Усне опитування
6	Визвольна війна українського народу середини XVII ст.. Утворення козацької держави.	2	2		Комбіноване	ЛЗ, ст.. 146-219	Відповіді на питання	Усне опитування
7	Соціально-економічний та політичний розвиток України в 2 половині XVII- XVIII ст..	2	2		Засвоєння нових знань	ЛЗ, ст.. 252-268	Робота з таблицею	Письмове опитування
8	Українські землі під владою Російської та Австрійської імперій (XIX ст..)	2	2		Комбіноване	ЛЗ, ст.. 342-345	Робота з документами	Усне опитування

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
9	Західноукраїнські землі на початку XX століття	2	2		Повторення	ЛЗ, ст. 443-458	Диспут, робота в парах	Усне опитування
10	Наддніпрянська Україна на початку XX століття	2	2		Засвоєння нових знань	ЛЗ, ст. 460-469	Робота з таблицею і підручником	Усне опитування
	Модуль 2							
11	Україна в роки Першої світової війни.	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 1-2	Конспект	Письмове опитування
12	Воєнні дії на території України. Українські Січові стрільці.	2	2		Семінар	Л1, § 3-4	Робота з документом і таблицею, есе	Усне опитування
13	Початок української революції. І і II універсали Центральної Ради.	2	2		Комбіноване	Л1, § 5-7	Робота з документом, мозковий штурм	Усне опитування
14	Проголошення УНР. Війна більшовиків з УЦР.	2	2		Комбіноване	Л1, § 8-10	Робота з підручником, повідомлення студента	Усне опитування
15	Українська держава П.Скоропадського	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 11	Робота з таблицею і підручником	Письмове опитування
16	Директорія при владі.	2	2		Комбіноване	Л1, § 12	Робота в групах, повідомлення студента	Усне опитування
17	Західноукраїнські землі в	2	2		Семінар	Л1, § 13	Повідомлення, Робота з картою	Усне опитування

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
	1918-1919 рр.							
18	Україна в 1919 р. Політика «воєнного комунізму».	2	2		Комбіноване	Л1, § 14, 16	Складання таблиці, робота з документом	Письмове опитування
19	Україна у 1920-1921 рр.	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 15	Повідомлення, Робота з картою	Усне опитування
20	Розвиток культури та повсякденне життя в 1914-1921 рр.	2	2		Комбіноване	Л1, § 17	Конспект	Усне опитування
	Модуль 3							
21	УСРР на початку 20-х рр..	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 18	Робота з документом, робота в парах	Письмове опитування
22	Утворення СРСР. Статус України. Українізація (коренізація).	2	2		Комбіноване	Л1, § 19	Проект, есе	Усне опитування
23	Індустріалізація України.	2	2		Комбіноване	Л1, § 20	Робота з підручником, мозковий штурм	Усне опитування
24	Суцільна колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні	2	2		Семінар	Л1, § 21-22	Робота з документом та підручником	Письмове опитування
25	Суспільно-політична обстановка в УРСР (30-ті рр.)	2	2		Самостійне опрацювання	Л1, § 23-24	Конспект	Усне опитування
26	Розвиток культури та	2	2		Комбіноване	Л1, § 25-26	Повідомлення, робота з	Письмове опитування

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
	ідеологізація національно-культурного життя в 20-30-х рр.. XX століття						документом	
27	Українські землі в складі Польщі.	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 28	Робота з картою, повідомлення студентів	Усне опитування
28	Українські землі в складі Румунії і Чехословаччини.	2	2		Семінар	Л1, § 29	Повідомлення студентів, робота з документами	Усне опитування
	Модуль 4							
29	Радянсько-німецькі договори 1939 р. Радянізація Західної України 1939-1941 р.	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 30	Робота з документом, складання таблиці	Письмове опитування
30	Окупація України військами Німеччини та її союзників.	2	2		Комбіноване	Л1, § 31	Робота з документом	Усне опитування
31	Нацистський окупаційний режим. Рух Опору.	2	2		Засвоєння нових знань	Л1, § 32-33	Робота з підручником та картою	Усне опитування
32	Вигнання з України нацистських окупантів	2	2		Комбіноване	Л1, § 34	Робота з листівками і документом	Письмове опитування
33	Україна на завершальному етапі війни. Радість і смуток перемоги.	2	2		Семінар	Л1, § 35	Конспект	Письмове опитування
34	Україна на міжнародній арені	2	2		Комбіноване	Л2, § 1-2	Робота з підручником і	Усне опитування

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
							картою	
35	УРСР у повоєнні роки: економіка, ідеологія, культура	2	2		Засвоєння нових знань	Л2, § 4-5	Робота з атласом і документами	Усне опитування
36	Радянізація в західних областях України.	2	2		Комбіноване	Л2, § 3	Робота з документами	Письмове опитування
37	Україна в умовах політичної лібералізації суспільства (1953-1964 рр.) .	2	2		Засвоєння нових знань	Л2, § 7	Робота з документом, робота в групах	Усне опитування
38	Стан економіки України (кін. 50-х – поч. 60-х рр.).	2	2		Комбіноване	Л2, § 8	Робота з документом, диспут	Письмове опитування
39	Зародження дисидентського руху. Тенденція розвитку культури	2	2		Комбіноване	Л2, § 9-10	Робота з документами	Письмове опитування
40	Узагальнення. Тематичний контроль	1	1		Підсумкове заняття		Модульна робота	Письмове опитування
	Модуль 5							
41	Повторення теми «Західноукраїнські землі у міжвоєнний період»	2	2		Комбіноване	Л1, § 28-29	Робота з підручником і картою	Усне опитування
42	Повторення теми «Україна в роки Другої світової війни»	2	2		Комбіноване	Л1, §30-35	Робота з підручником і картою	Усне опитування
43	Повторення теми «Україна в	2	2		Комбіноване	Л2, § 1-5	Робота з	Письмове

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
	перші повоєнні роки»						підручником і картою	опитування
44	Повторення теми «Україна в умовах деєталінізації»	2	2		Комбіноване	Л2, § 7-10	Робота з підручником і документами	Усне опитування
45	Наростання економічної кризи	2	2		Лекція	Л2, § 15	Робота з таблицями	Усне опитування
46	Загострення політико-ідеологічної кризи радянського ладу в УРСР	2	2		Комбіноване	Л2, § 12	Мозковий штурм, робота в парах	Усне опитування
47	Дисидентський рух у 1970-1980-х рр.	2	2		Семінар	Л2, § 13-14	Підготовка семінару	Письмове опитування
48	Культура, освіта, наука в період застою.	2	2		Комбіноване	Л2, § 16	Повідомлення студентів	Усне опитування
49	Перебудова та її особливості в Україні	2	2		Комбіноване	Л2, § 17-18	Робота з документами	Усне опитування
50	Зростання політичної активності суспільства. Формування багатопартійної системи.	2	2		Семінар	Л2, § 19-20	Робота з документами	Письмове опитування
51	УРСР в 1990-1991 рр. Проголошення незалежності	2	2		Комбіноване	Л2, § 21	Робота в групах	Усне опитування
	Модуль 6							
52	Державотворчі процеси у	2	2		Комбіноване	Л2, § 22-23	Робота з підручником і	Усне опитування

№ п/п	Тема заняття	Кількість годин			Вид заняття	Навчально- методична література	Самостійна робота студентів	Форми поточного контролю
		Всього	Аудит.	Самост.				
	перші роки незалежності						документами	
53	Україна у 1994-1999 рр.	2	2		Комбіноване	ЛЗ, с. 421-426	Порівняльна таблиця	Письмове опитування
54	Україна у 1999-2004 рр.	2	2		Семінар	ЛЗ, с. 427-435	Робота з інтернет ресурсами	Усне опитування
55	Помаранчева революція	2	2		Комбіноване	Л2, § 24	Підготовка до семінару	Усне опитування
56	Україна від Ющенка до Януковича	2	2		Комбіноване	Л2, § 25	Робота з документами	Усне опитування
57	Революція Гідності	2	2		Семінар	Л2, § 26	Свідчення очевидців	Усне опитування
58	АТО і гібридна війна Росії проти України	2	2		Комбіноване	Л2, § 27-28	Робота з документами і картами	Письмове опитування
59	Євроінтеграційні процеси в Україні після 2014 р.	2	2		Комбіноване	Інтернет ресурси	Робота з інтернет ресурсами	Усне опитування
60	Особливості культурного розвитку України з 2005 р.	2	2		Комбіноване	Л2, § 29	Підготовка повідомлення	Письмове опитування
61	Підсумкове заняття.	1	1		Узагальнення			Усне опитування
	Всього:	120	120	0				

5. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Галицько-Волинська держава	2
2	Воєнні дії на території України. Українські Січові стрільці.	2
3.	Західноукраїнські землі в 1918-1919 рр.	2
4.	Суцільна колективізація. Голодомор 1932-1933 рр. в Україні	2
5.	Українські землі в складі Румунії і Чехословаччини.	2
6.	Україна на завершальному етапі війни. Радість і смуток перемоги.	2
7.	Дисидентський рух у 1970-1980-х рр.	2
8.	Зростання політичної активності суспільства. Формування багатопартійної системи	2
9.	Україна в 1999-2004 рр.	2
10.	Революція Гідності	2
Разом:		20

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
Разом:		

7. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1		
2		
Разом:		

8. Самостійна робота

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Разом:		

9. Індивідуальні завдання

№ теми	Тема дисципліни	Вид завдання	Форма контролю
1	2	3	4

10. Методи навчання

№ з/п	Вид заняття	Методи навчання
1	2	3
1	Лекції	Бесіда, лекція, проблемний виклад, ілюстрація, поточний контроль знань, мультимедійна лекція
2	Семінарські заняття	Доповідь, бесіда, диспут, рецензування та обговорення рефератів, «мозковий штурм», поточний контроль знань, використання мультимедійних засобів

11. Методи контролю

№ з/п	Вид заняття	Методи контролю
1	2	3
1	Лекції	вибіркове опитування перед початком занять, фронтальне опитування за тестами, картками, письмове опитування, оцінка активності студентів на занятті, письмова контрольна робота
2	Семінарські заняття	вибіркове опитування перед початком заняття, фронтальне опитування (усне і письмове), перевірка рефератів і повідомлень, оцінка активності студентів на занятті, письмова контрольна робота

12. Методичне забезпечення

1. Витяг з робочого навчального плану.
2. Типова навчальна програма дисципліни.
3. Робоча програма навчальної дисципліни.
4. Розгорнутий навчально-тематичний план.
5. Навчально-методичні картки занять.
6. Критерії оцінювання знань і вмінь студентів з дисципліни.
7. Завдання з методичними рекомендаціями для самостійної роботи студентів.
8. Засоби діагностики рівня знань студентів:
 - завдання для тематичного оцінювання;
 - тестові завдання;
 - диференційовані завдання;
 - таблиці, вправи;
 - історичні диктанти;
 - модульні завдання;
 - завдання для ККР;
9. Основна та додаткова література;
10. Перелік тем рефератів.

13. Рекомендована література

Основна

1. В.С. Власов, С.В. Кульчицький. Історія України. 10 клас. Рівень стандарту. Літера, 2018.
2. В.С. Власов, С.В. Кульчицький. Історія України. 11 клас. Рівень стандарту. Літера, 2019.
3. Історія України (підручник для ВНЗ), колектив авторів, кер. Зайцев Ю.Д., Світ, 2003;
4. Історія України (підручник), 10 кл., Кульчицький С.В., Лебедєва Ю. Г., Освіта, 2003;
5. Історія України (підручник), 11 кл., Кульчицький С.В., Лебедєва Ю. Г., Освіта, 2003;
6. Історія України (підручник), 10 кл., 11 кл., Кульчицький С.В. та ін., Освіта, 2005;
7. Історія України (підручник), 11 кл., Кульчицький С.В., Шаповал Ю. І., Генеза, 2005;
8. Новітня Історія України ч. I (підручник), 10 кл., Турченко Ф. Г., Генеза, 2001;
9. Новітня Історія України (підручник), 11 кл., Турченко Ф.Г. та ін., Генеза, 2007;
10. Історія України. Мицик Ю. А. –К., 2008 р.;
11. Історія України. Островський В.В. 2009 р.;
12. Історія України. Бойко О.Д. –К., 2004

Допоміжна

1. Історія України (навчальний посібник), Світлична В.В. 2010 р.
2. Історія України (навчальний посібник), Гончарук П.С. 2009
3. Історія України (навчальний посібник), Гусєв В.І. 2008 р.
4. Історія України (навчальний посібник), Юрій М.Ф. 2008р.
5. Історія України (посібник), 10 – 11 кл., Гусєв В.І. та ін., Вища школа, 2002;
6. Історія України (посібник), 10 кл., Рент О.П., Малій О.В., Фаренгейт, 2003;
7. Історія України (посібник), 10 кл., Гупан Н.М., Пометун О.І., А. С. К., 2003;
8. Нариси з Історії України (посібник), 10 – 11 кл., за ред.Смолія В.А., Генеза, 2002;
9. Історія України (навчальний посібник), 11 кл., Шевчук В.П., Прем'єра, 2002;
10. Нариси з Історії України (посібник), 9 – 11 кл., Грицак Я.Й., Генеза, 2003;
11. Історія України (навчальний комплект), 11 кл., Рубльов С., Дієз-продукт, 2004;
12. Історія України (навчально-методичний посібник для вчителів), 11кл., Коляда І., Лук'янчук О., Аконіт, 2006;
13. Методика навчання історії (посібник для вчителя), Пометун О.І., Фрейман Г.О., Генеза, 2005;
14. Історія України. Хрестоматія, 10-11 кл., за ред. Гусєва В.І., Вища школа, 2005;
15. Збірник тренувальних тестів з історії України, Власов В.С., Пометун О.І., Фрейман Г.О., Генеза, 2008;
16. Історія України. Збірник тестових завдань, Куриленко О., Шеремет Ю., Грамота, 2008;
17. Історія України (посібник), 11кл., Гупан Н.М., Пометун О.І., Фрейман Г.О., А.С.К., 2007;
18. Історія України (методичний посібник для вчителя), 10кл., Коляда І. А., Рєєнт О.П., Аконіт, 2007.

14. Інформаційні ресурси

№ з/п	Назва наочних посібників, обладнання, технічних засобів	Кількість
1	2	3
1.	Мультимедійний проектор	1
2.	Ноутбук	1
3.	Відеопрезентації	25
4.	Відеофільми	16

ЗМІСТ

ВСТУП	5
Розділ 1. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	6
Хронологія основних подій	6
Історичні особи	7
Основні поняття	8
Тестові завдання	11
Розділ 2. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ	15
Хронологія основних подій	15
Історичні особи	18
Основні поняття	19
Тестові завдання	24
Розділ 3. РОЗГОРТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. БОРотьБА ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ	28
Хронологія основних подій	28
Історичні особи	33
Основні поняття	35
Тестові завдання	41
Розділ 4. ВСТАНОВЛЕННЯ Й УТВЕРДЖЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ	45
Хронологія основних подій	45
Історичні особи	48
Основні поняття	50
Тестові завдання	53
Розділ 5. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД	61
Хронологія основних подій	61
Історичні особи	62
Основні поняття	63
Тестові завдання	65
Розділ 6. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ	69
Хронологія основних подій	69
Історичні особи	73
Основні поняття	75
Тестові завдання	79
Розділ 7. УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ	83
Хронологія основних подій	83
Історичні особи	85
Основні поняття	86
Тестові завдання	88

Розділ 8. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ	92
Хронологія основних подій	92
Історичні особи	94
Основні поняття	95
Тестові завдання	97
Розділ 9. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ	101
Хронологія основних подій	101
Історичні особи	103
Основні поняття	105
Тестові завдання	107
Розділ 10. ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ	111
Хронологія основних подій	111
Історичні особи	113
Основні поняття	114
Тестові завдання	116
Розділ 11. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ	120
Хронологія основних подій	120
Історичні особи	123
Основні поняття	124
Тестові завдання	127
Розділ 12. ТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНИ	131
Хронологія основних подій	131
Історичні особи	134
Основні поняття	135
Тестові завдання	136
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	140
Література	140
Інтернет-ресурси	140

ВСТУП

Обсяг навчального матеріалу, який необхідно засвоїти студентам, при підготовці до здачі ДПА у формі ЗНО з історії України величезний, адже історія невичерпна і різноманітна. Пригадати вже вивчене можна за підручниками, різноманітними навчальними і науковими виданнями, в яких конкретизовані певні теми. Проте дуже важливо систематизувати знання, готуватись якісно і раціонально, щоб привернути увагу до основного, допомогти відновити в пам'яті логіку історичних подій і явищ, найважливіші дати і персоналії.

В даному тематичному довіднику матеріал викладений з логічною послідовністю на базовому рівні, без якого зрозуміти історію України неможливо. Структурування навчальної інформації відповідає розділам програми. Фундаментом історичних знань є факти, дати, поняття та терміни, персоналії. Засвоївши основну хронологію, термінологію, інформацію про відомих історичних діячів, кожен зможе пригадати канву історичного процесу. При потребі уточнити деталі, подробиці, необхідно звернутися до підручників та посібників, в яких матеріал викладено докладніше. Довідник не покликаний замінити підручники та іншу навчальну літературу. Матеріал, поданий в посібнику, повністю відповідає програмі з історії України для студентів. Змістове наповнення його доступне,

У досягненні успіху вивчення історії важливо ефективно використовувати час. Результативність підготовки до ДПА залежить також від частоти звернення до навчального матеріалу. Повторення історії України ХХ – початку ХХІ століття при допомозі запропонованого довідника забере менше часу, дозволить неодноразово пригадати історичні факти, активізує пам'ять.

Збірник має практичне застосування. В кінці кожного розділу подано два варіанти тренувальних завдань для самоконтролю, що дозволяють визначити рівень знань, умінь та навичок. Вони складаються із всіх типів завдань, що використовуються в форматі ЗНО:

- ✓ завдання з вибором однієї правильної відповіді;
- ✓ завдання на встановлення відповідності;
- ✓ завдання на встановлення правильної послідовності;
- ✓ завдання з короткою відповіддю множинного вибору.

З огляду на компетентнісну спрямованість сучасної історичної освіти даний посібник допоможе студентам при підготовці до ДПА актуалізувати і систематизувати вже вивчений матеріал з метою отримання високого бала.

Розділ 1. УКРАЇНА В РОКИ ПЕРШОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1914 р., 1 серпня – 1918 р. 11 листопада	тривалість Першої світової війни
1914 р., 1 серпня	утворення Головної Української Ради
1914 р., 4 серпня	утворення Союзу Визволення України
1914 р., серпень	утворення легіону Українських січових стрільців (УСС) у межах австрійської армії
23 серпня – кінець вересня 1914 р.	Галицька битва, у ході якої айстро-угорські війська зазнали поразки. Буковина і Галичина окуповані Російською імперією
1914 р., 27-28 вересня	бойове хрещення УСС на Ужоцькому та Верецькому перевалах у Карпатах під час Галицької битви
1915 р., квітень-травень	битва на горі Маківка, «справжнє» бойове хрещення УСС
1915 р., травень	Горлицький прорив російського фронту німецькими та австро-угорськими військами. Росія втратила Буковину, Галичину, Підляшшя, Холмщину, Берестейщину, Західну Волинь
1916 р., 22 травня – початок червня	Брусиловський прорив - наступальна операція російських військ Південно-Західного фронту під командуванням генерала О.Брусилова. У результаті Росія захопила Галичину (без Львова), Північну Буковину, частину Західної Волині тощо

1916 р., серпень	битва на горі Лисоня, поразка і значні втрати УСС
-------------------------	---

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Бобринський Георгій	російський державний діяч, граф, очолив у 1914-1915 рр. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство
Брусилов Олександр	російський генерал Першої світової війни. З 1916 р. командувач Південно-Західного фронту. У травні-червні 1916 р. здійснив вдалий наступ Південно-Західного фронту (Брусиловський прорив), застосувавши невідому до того часу форму прориву позиційного фронту, методом одночасного наступу всіх армій фронту
Галущинський Михайло	український громадсько-політичний та військовий діяч кінця XIX – першої половини XX ст. Перший командир УСС
Донцов Дмитро	український громадський і політичний діяч XX ст. Засновник ідеології інтегрального націоналізму. У серпні 1914 р. очолив СВУ
Левицький Кость	Громадський та політичний діяч Галичини кінця XIX - першої половини XX ст. У серні 1914 р. очолив Головну Українську Раду, у 1915 р. – Загальну Українську Раду. З листопада 1918 р.- голова Державного секретаріату ЗУНР
Штейнгель Федір	український та російський громадсько-політичний діяч кінця XIX – першої половини XX ст. З 1915 р. очолив Комітет Південно-Західного фронту Всеросійського союзу земств і міст

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Антанта	військово-політичний союз, створений 1904-1907 рр., основними членами якого були Росія, Великобританія та Франція. Антанта протистояла спочатку Троїстому союзу, а потім блоку Центральних держав під час Першої світової війни
Блок Центральних держав (Четверний союз)	військово-політичний союз часів Першої світової війни, який остаточно сформувався у 1915 р. у складі Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії та Туреччини. Центральні держави протистояли країнам Антанти і зазнали поразки за результатами війни
Брусиловський прорив	наступальна операція російських військ Південно-Західного фронту під командуванням генерала О.Брусилова у травні-червні 1916 р. У результаті Росія захопила Галичину (без Львова), Північну Буковину, частину Західної Волині тощо
Галицько- Буковинське генерал- губернаторство	тимчасова адміністративно-територіальна одиниця з центром у м. Чернівці, створена урядом Російської імперії наприкінці 1914 р. на завойованих російською армією землях Галичини та Буковини. Очолив Галицько-Буковинське генерал-губернаторство Г.Бобринський
Головна Українська Рада (ГУР)	українська політична організація Галичини, що була створена 1 серпня 1914 р. на чолі з К.Левицьким. ГУР підтримала Австро-Угорщину під час Першої світової війни, захищала українські інтереси, брала участь у формування Українських січових стрільців (УСС)

Загальна Українська Рада (ЗУР)	українська політична організація Галичини, що була створена в 1915 р. на чолі з К.Левицьким. Відстоювала українські інтереси. Закликала до об'єднання всіх українських земель, розмежування Галичини на Західну та Східну. У 1916 р. ЗУР саморозпустилася на знак протесту проти відновлення Польської держави
Карпато-Руський визвольний комітет	створений під час Першої світової війни у Києві емігрантами з Галичини комітет, який виступав за об'єднання всіх українських земель у складі Росії. Закликав галичан зустрічати російські війська як визволителів
Комітет Південно-Західного фронту Всеросійського союзу земств і міст	створений під час Першої світової війни комітет з метою підтримки російських військ. Очолив комітет представник українського національного руху Ф.Штейнгель
Легіон Українських січових стрільців (УСС)	українські бойові частини у межах австро-угорської армії часів Першої світової війни, чисельністю 2,5 тис. осіб. Створений в серпні 1914 р. у м. Стрий на основі молодіжних воєнізованих організацій «Січ», «Пласт» та «Сокіл». Першим командувачем УСС був М.Галущинський. УСС брали участь у битвах: на горі Маківка (квітень-травень 1915 р.), під Болеховим (травень- червень 1915 р.), під Галичем (червень 1915 р.), у межиріччі Серету та Стріпи (серпень-вересень 1915 р.). У серпні 1916 р. у битві на горі Лисоня зазнали поразки та значних втрат. Узимку 1917 р. повернулися на фронт. УСС стали основою для створення Української національної армії часів революційних подій 1917-1920-х рр.
Світова війна	глобальне військове протистояння коаліцій держав, яке охоплює значну частину країн світу

Союз визволення України (СВУ)	<p>українська політична організація Галичини, що була створена 4 серпня 1914 р. на чолі з Д.Донцовим. Члени СВУ підтримали Австро-Угорщину під час Першої світової війни, захищали українські інтереси, брали участь у формуванні українізованих військових частин сірожупанників та синьожупанників у межах австро-угорської армії. Кінцева мета СВУ - утворення самостійної України</p>
Троїстий союз	<p>військово-політичний союз, створений 1882 р., членами якого були Німеччина, Австро-Угорщина та Італія. З початком Першої світової війни Троїстий союз трансформувався у блок центральних держав і протистояв країнам Антанти</p>

Україна у Першій світовій війні

Варіант 1

1. Яка подія дала поштовх до створення Легіону УСС?
 - А початок Першої світової війни
 - Б утворення Української Центральної Ради
 - В об'єднання українських політичних сил у Загальну Українську Раду
 - Г повалення царизму в Росії
2. Визначте назви фронтів російських армій, що проходили українськими землями у роки Першої світової війни
 - А Південний і Південно-Західний
 - Б Південно-Західний і Румунський
 - В Західний і Південно-Західний
 - Г Південний і Західний
3. Головна Українська Рада в серпні 1914 р. закликала українців Галичини:
 - А підтримати Австро-Угорську імперію, *«бо ідучи війною, Росія грозить загином українському життю, яке знайшло охорону в австрійській державі»*
 - Б бути нейтральними, тому що жодна з воюючих сторін *«... не може викликати співчуття ні цілями, ні способами боротьби»*
 - В виступити проти Росії та Австро-Угорщини, щоб вибороти *«... єдину, самостійну Україну від Карпат аж до Кавказу»*
 - Г підтримати Росію і чесно, *«... не піддаючись на провокації, виконати свій обов'язок громадян Росії до кінця»*
4. Галицько-Буковинське генерал-губернаторство було засноване після:
 - А Галицької битви
 - Б Брусиловського прориву
 - В поразок російської армії в 1915 р.
 - Г повалення монархії в Росії
5. Який підрозділ здійснював оборону гори Маківка в роки Першої світової війни?

«... здавалося, гора рухається, дихає пеклом. Так минала година за годиною. Це був третій пам'ятний день московського наступу на Маківку. Змагалися дві сили. Одна сказала: візьму будь-якою ціною, а друга відповіла: ні за яку ціну не віддам...»

 - А Української галицької армії (УГА)
 - Б Першого українізованого корпусу
 - В Український січових стрільців (УСС)
 - Г полк ім. Б. Хмельницького

6. Установіть відповідність між датами та подіями.

1 1914 р.	А узяття російськими військами фортеці Перемишль
2 1915 р.	Б Брусиловський прорив
3 1916 р.	В укладення Брестського миру
4 1917 р.	Г створення легіону УСС
	Д останній наступ росіян в Галичині

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які явища соціально-економічного розвитку українських земель були притаманні періоду Першої світової війни?

- 1 падіння промислового виробництва, зростання цін, інфляція
- 2 зростання виробництва сільгосппродукції
- 3 швидкий розвиток залізничного транспорту
- 4 міграція населення
- 5 зростання експорту сільгосппродукції
- 6 розвиток міжнародної торгівлі
- 7 формування механізмів державного регулювання економікою

Україна у Першій світовій війні

Варіант 2

1. Яку назву мала воєнно-адміністративна одиниця, утворена росіянами на українських землях, що були захоплені під час Галицької битви 1914 р.?
 - А Галицько-Волинське генерал-губернаторство
 - Б Галицько-Волинське князівство
 - В Галицько-Буковинське генерал-губернаторство
 - Г Галицька губернія
2. Політична організація емігрантів із Наддніпрянської України, створена у Львові на початку Першої світової війни, що проголосила метою діяльності побудову самостійної соборної Української держави, мала назву:
 - А Головна Українська Рада
 - Б Союз визволення України
 - В Карпато-Руський визвольний комітет
 - Г Товариство українських поступовців
3. У складі якої армії в роки Першої світової війни був сформований підрозділ Українських січових стрільців (УСС)?
 - А австро-угорської
 - Б німецької
 - В російської
 - Г французької
4. Яким було ставлення російської влади до українського національного руху в Наддніпрянській Україні під час Першої світової війни?
 - А підтримувала його патріотичні настрої
 - Б не звертала уваги на його існування
 - В посилювала репресії проти нього
 - Г надавала додаткові можливості для його розвитку
5. Як Перша світова війна вплинула на розвиток українського національного руху?
 - А сприяла активізації
 - Б сприяла занепаду
 - В сприяла політизації
 - Г сприяла розгрому
6. Установіть послідовність подій.
 - А припинення діяльності Союзу визволення України (СВУ)
 - Б створення Загальної Української Ради (ЗУР)
 - В створення Головної Української Ради (ГУР)
 - Г створення легіону Українських січових стрільців (УСС)

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які із зазначених подій відбулися на українських землях у 1914 р.?
- 1 створення Загальної Української Ради (ЗУР)
 - 2 Галицька битва
 - 3 створення Союзу визволення України (СВУ)
 - 4 формування легіону Українських січових стрільців (УСС)
 - 5 «українізація» частин російської армії
 - 6 укладення Брестського миру між УНР і державами Четверного союзу
 - 7 Брусиловський прорив
8. У яких боях Першої світової війни брав участь підрозділ Українських січових стрільців (УСС)?
- 1 узяття фортеці Перемишль
 - 2 бій під Мотовилівкою
 - 3 визволення Львова
 - 4 оборона Карпатських перевалів
 - 5 бій на горі Лисоня
 - 6 похід у складі німецької армії на Лівобережну Україну
 - 7 похід у складі австрійської армії на Правобережну Україну

Розділ 2. ПОЧАТОК УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ

УВАГА!!! В дужках указана дата події за старим стилем (Юліанським календарем). На новий стиль (Григоріанський календар) Україна перейшла у лютому 1918 р. Різниця між старим і новим стилем становить 13 днів

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1917 р., 8 березня (23лютого)	лютнева буржуазно-демократична революція в Росії
1917 р., 17 (4) березня	заснування Української Центральної Ради (УЦР) на чолі з М.Грушевським
1917 р., 19-21 (6-8) квітня	відбувся Український національний конгрес у Києві
1917 р., 18-21 (5-8) травня	відбувся I Український військовий з'їзд у Києві, на якому було обрано Тимчасовий Український військовий генеральний комітет при УЦР на чолі з С.Петлюрою
1917 р., 18-23 (5-10) червня	відбувся II військовий з'їзд, який запропонував УЦР негайно приступити до втілення ідеї автономії України. Члени з'їзду зобов'язалися забезпечити УЦР підтримку
1917 р., 28 (15) червня	створення Генерального Секретаріату на чолі з В.Винниченком на підставі I Універсалу
1917 р., 23 (10) червня	проголошення I Універсалу УЦР. Проголошення автономії України
1917 р., 16 (3) липня	проголошення II Універсалу УЦР. Відмова УЦР від самочинного проголошення автономії до Всеросійських Установчих зборів

1917 р., 17-22 (4-9) липня	збройний виступ самостійників разом із Українським полком ім. Полуботка (полуботківці) у відповідь на відмову за II Універсалом від проголошення автономії України. Виступ був придушений військами УЦР
1917 р., 17 (4) серпня	Тимчасовий уряд Росії затвердив «Тимчасову інструкцію для Генерального секретаріату Тимчасового уряду України», згідно з якою Генеральний Секретаріат перетворювався на залежний виконавчий орган Тимчасового уряду
1917 р., 7-12 вересня (25-30 серпня)	заколот генерала Корнілова – спроба російського царського генерала Л.Корнілова скинути владу Тимчасового уряду в Росії й встановити військову диктатуру. Заколот зазнав поразки. УЦР негативно поставилася до заколоту Корнілова. Заколот активізував діяльність радикальних революційних сил, зокрема, більшовиків
1917 р. 21-28 (8-15) вересня	З'їзд народів Росії у Києві з ініціативи УЦР. Були присутні українці, литовці, естонці, білоруси, грузини, євреї, донські козаки тощо. Рішення з'їзду відстоювало федеративний устрій Росії
1917 р., 25 жовтня (7 листопада)	збройне повстання більшовиків у Петербурзі призвело до повалення влади Тимчасового уряду в Росії. У результаті влада перейшла до більшовиків, влади Рад (Радянської влади)
1917 р., 20 (7) листопада	проголошення III Універсалу УЦР. Проголошення Української Народної Республіки (УНР) у складі Росії

1917 р., 17 (4) грудня	<p>більшовики видали «Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української Ради» («Ультиматум»)</p> <p>I-й Всеукраїнський з'їзд рад робітничих, солдатських і селянських депутатів у Києві з ініціативи більшовиків. Проте делегати з'їзду підтримали УЦР. У результаті більшовики демонстративно залишили з'їзд і переїхали до Харкова</p>
1917 р., 24-25 (11-12)грудня	<p>I-й Всеукраїнський з'їзд рад у Харкові з ініціативи більшовиків. З'їзд оголосив Україну республікою рад робітничих, солдатських та селянських депутатів. Було обрано Центральний виконавчий комітет (ЦВК) на чолі з Є.Медведевим. Створено радянський уряд – Народний секретаріат на чолі з Артемом (Ф.Сергєєвим). Більшовицька влада Росії визнала Народний секретаріат законним урядом України</p>
1917 р. кінець грудня – січень 1918 р.	<p>початок загального наступу більшовицьких сил</p>
1918 р., 22 (9) січня	<p>проголошення IVУніверсалу УЦР. Проголошення УНР самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою</p>
1918 р., 29 (16) січня	<p>бій під Крутами між радянськими військами на чолі із М.Муравйовим та загоном українських добровольців, до складу якого входило 500 студентів на чолі з сотником А.Омельченком. Українські війська були розбиті</p> <p>більшовицьке повстання в Києві на заводі «Арсенал». Повстання було придушене військами УЦР</p>
1918 р. 26 січня (8 лютого)	<p>більшовицькі війська М.Муравйова захопили Київ. Керівники УНР переїхали у Житомир. Перше встановлення Радянської влади більшовиків в</p>

	Україні
--	---------

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Антонов-Овсієнко Володимир	український радянський військовий діяч, командувач радянськими військами під час війни більшовиків із УНР Центральної Ради
Артем (Ф.Сергєєв)	Радянський політичний діяч, очолив Народний секретаріат у грудні 1917 р. – уряд новоствореної радянської України у Харкові
Винниченко Володимир	український письменник, політичний та державний діяч революційних подій в Україні. Автор універсалів Центральної Ради, голова Генерального Секретаріату (1917-1918), голова Директорії УНР (1918-1919)
Грушевський Михайло	український історик, політичний та державний діяч революційних подій в Україні, голова Української Центральної Ради. 29 квітня 1918 р. був обраний президентом УНР

Єфремов Сергій	український політичний і державний діяч революційних подій в Україні. Літературний критик, історик літератури. Член Української Демократично-Радикальної Партії. У 1908 р. став одним із засновників і активним діячем Товариства Українських Поступовців. У 1917 р. заступник голови Української Центральної Ради. У 1929 р. був заарештований радянською владою і звинувачений в організації та керівництві Союзу Визволення України (СВУ). У 1930 р. засуджений до 10-річного ув'язнення з суворою ізоляцією
Корнілов Лавр	російський царський генерал, один з лідерів білого руху під час революційних подій в Росії. Організатор заколоту проти Тимчасового уряду Росії 7-12 вересня (25-30 серпня) 1917 р. Заколот був придушений
Ленін Володимир	російський революціонер, лідер більшовиків. Після повалення влади Тимчасового уряду 7 листопада (25 жовтня) 1917 р. очолив Росію, а з 1922 р. СРСР
Медведев Єфим	український радянський політичний діяч, очолив у грудні 1917 р. Центральний Виконавчий Комітет (ЦВК) проголошеної в Харкові Радянської України
Микола II	останній російський імператор. У результаті лютневої буржуазно-демократичної революції 1917 р. зрікається влади в березні того ж року. Був розстріляний більшовиками разом з усіма членами своєї родини у липні 1918 р.
Муравйов Михайло	радянський військовий діяч. Командир більшовицької армії, загони якого здолали опір військ УНР в бою під Крутами у січні 1918 р., а також у лютому того ж року взяли Київ. Організатор масових убивств у Києві
Омельченко Андрій	сотник студентського військового формування УНР під час битви під Крутами 19(16) січня 1918 р.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Автономізація	<p>у часи революції 1917 р. політична боротьба народів колишньої Російської імперії за отримання автономії у межах нової демократичної Російської федерації. Зокрема, УЦР була на позиціях автономії України у складі демократичної Росії</p> <p>план перетворення незалежних радянських республік, які утворились у 1918-1920 рр. внаслідок громадянської війни на теренах колишньої Російської імперії, в автономні складові Російської Федерації</p>
Автономія	<p>самоуправління певної території держави, що наділена самостійністю у вирішенні питань місцевого значення у межах, установлених центральною владою</p>

Більшовики	представники Російської соціал-демократичної робітничої партії (більшовиків) РСДРП(б), які закликали до революційного перевороту й швидкого будівництва в Росії соціалізму (справедливого суспільства рівних, без приватної власності). Будівництво соціалізму більшовиками супроводжувалося масовим насильством та терором
Буржуазія	клас власників засобів виробництва; частина суспільства, зайнята підприємницькою діяльністю
Генеральний секретаріат	вищий виконавчий орган державної влади в Україні (уряд) з 28 червня 1917 р. до 22 січня 1918 р. Складався з 8 секретарств (міністерств). До складу входили В.Винниченко (голова), П.Христюк, С.Петлюра, С.Єфремов, Б.Мартос, Х.Барановський, В.Садовський, М.Стасюк, І.Стешенко. Члени Генерального секретаріату були представниками УСДРП, УПСР, УПСФ
Двовладдя	переплетіння двох гілок влади в Росії після Лютневої революції 1917 р.: Тимчасового уряду і рад робітничих, солдатських і селянських депутатів
Заколот генерала Корнілова	спроба російського царського генерала Л.Корнілова 7-12 вересня (25-30 серпня) 1917 р. скинути владу Тимчасового уряду в Росії й встановити військову диктатуру. Заколот зазнав поразки. УЦР негативно поставилася до заколоту Корнілова. Заколот активізував діяльність радикальних революційних сил, зокрема, більшовиків
«Маніфест до українського народу з ультимативними вимогами до Української Ради»	документ 17 (4) грудня 1917 р., згідно з яким лідери російських більшовиків В.Ленін та Л.Троцький, погрожуючи війною, ставили ультимативні вимоги Українській Центральній Раді визнати владу більшовиків в Україні

Народний секретаріат	перший радянський уряд в Україні на чолі з Артемом, сформований у грудні 1917 р. у Харкові
Пролетаріат	клас найманих робітників, які не мають у приватній власності засоби виробництва
Ради робітничих, солдатських та селянських депутатів	політичні виборні організації робітників, солдатів і селян Росії, які формуються у результаті Лютневої революції 1917 р.
Радянська влада	влада більшовиків. Органами влади у більшовиків були Ради, тому і пішла назва – Радянська влада
Революція	стрімкі радикальні зміни політичного, економічного та соціального життя суспільства здебільшого насильницьким методом народного повстання
Самостійники (Полуботківці)	солдати українського полку ім. П.Полуботка, які 4-5 липня 1917 р. у Києві підняли збройне повстання проти II Універсалу УЦР, у якому йшла мова про відмову від уже проголошеної автономії України. Самостійники вимагали від УЦР негайно проголосити самостійність України. Повстання було придушене
Тимчасовий уряд	найвищий тимчасовий орган державної влади в Росії, сформований після зречення від влади у березні 1917 р. імператора Миколи II. Тимчасовим називається тому, що мав діяти до скликання Установчих зборів. Був повалений у результаті більшовицького повстання 7 листопада (25 жовтня) 1917 р.
«Тимчасова інструкція для Генерального секретаріату Тимчасового уряду	документ серпня 1917р., згідно з яким Генеральний Секретаріат перетворювався на залежний виконавчий орган Тимчасового уряду Росії

України»	
Українізація армії	після Лютневої революції 1917 р. процес утворення у межах російської армії українських військових комітетів (виборних армійських органів національного типу). Українізовані військові частини підтримували ідею автономії та незалежної України
Українська Центральна Рада (УЦР)	український представницький орган влади (парламент), створений 17(4) березня 1917 р. представниками українських політичних партій. Головою УЦР було обрано М.Грушевського. УЦР була на позиціях автономії України у складі демократичної Росії
Український національний конгрес	зібрання у Києві 19-21 (6-8) квітня 1917 р. представників від усіх українських громад Росії з метою підтримки УЦР щодо здобуття автономії України у складі Росії
Універсали Української Центральної Ради	державно-політичні акти, які видавала УЦР, звертаючись до народу України. Усього було 4 універсали, авторство яких приписують В.Винниченку. I Універсал 23 (10) червня 1917р.: - проголошення автономії України; - УЦР визнавалася вищим державним органом влади до скликання Всенародних українських зборів; - заклик населення створювати на місцях підпорядковані УЦР органи влади; - створення української державної скарбниці II Універсал 16(3) липня 1917 р.: - відмова УЦР від проголошення автономії України до Всеросійських Установчих зборів; - прийняття рішення про розробку законопроекту

	<p>автономії України;</p> <ul style="list-style-type: none"> - визнання Тимчасовим урядом УЦР вищим органом влади в Україні; - затвердження складу Генерального Секретаріату Тимчасовим урядом; - формування українських військових частин під контролем російського командування; - делегування до Центральної Ради представників національних меншин
	<p>III Універсал 20(7) листопада 1917 р.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проголошення Української Народної Республіки (УНР); - УЦР – вищий законодавчий, а Генеральний Секретаріат – вищий виконавчий орган УНР до скликання Установчих зборів; - скасування права власності на поміщицькі, удільні, монастирські, церковні та інші землі нетрудових господарств; - земля – власність народу і має перейти до нього без викупу (до Установчих зборів землею поряdkували земельні комітети, обрані народом); - введення 8-годинного робочого дня; - скасування смертної кари; - проголошення демократичних прав і свобод; - визнання права національних меншин на автономію <p>IV Універсал 22(9) січня 1918 р.:</p> <ul style="list-style-type: none"> - проголошення УНР самостійною, незалежною, вільною, суверенною державою; - рівноправні відносини з усіма сусідніми державами; <p>влада УНР належить народу, до Установчих зборів владу здійснює УЦР та Генеральний Секретаріат (нова назва – Рада народних міністрів);</p> <ul style="list-style-type: none"> - початок мирних переговорів із країнами Четверного союзу
Українська Народна Республіка (УНР)	<p>назва української держави, яка була проголошена III Універсалом УЦР 20(7) листопада 1917 р. у складі Росії. УНР проіснувала з перервами до листопада 1920 р.</p>

Федерація	союзна держава, до складу якої входять державні утворення – суб'єкти федерації, що мають часткову самостійність.
------------------	--

Початок Української революції

Варіант 1

1. Хто був першим командуючим українізованого корпусу російської армії?
 - А С.Петлюра
 - Б М.Грушевський
 - В П.Скоропадський
 - Г Є.Коновалець
2. Коли було утворено Українську Центральну Раду?
 - А лютому 1917 р.
 - Б березні 1917 р.
 - В квітні 1917 р.
 - Г травні 1917 р.
3. Ухваливши Другий Універсал, Українська Центральна Рада:
 - А відмовилася від самочинного проголошення автономії до скликання Всеросійських установчих зборів
 - Б включила до складу Генерального Секретаріату представників Тимчасового уряду
 - В призупинила конфіскацію та передачу поміщицьких земель селянам
 - Г припинила українізацію військових частин російської армії
4. Хто був першим головою Генерального Секретаріату Української Центральної Ради?
 - А М.Грушевський
 - Б В.Винниченко
 - В М.Міхновський
 - Г С.Петлюра
5. Яка подія прискорила прийняття УЦР Четвертого Універсалу?
 - А наступ більшовицьких військ на Київ і прагнення підписати мирний договір із країнами Четверного союзу
 - Б більшовицький переворот у Петрограді та повалення Тимчасового уряду Росії
 - В висадка військ Антанти на Півдні України і наступ Білої армії на Сході України
 - Г завершення Першої світової війни і проголошення Західноукраїнської Народної Республіки

6. Яка подія, описана В.Винниченком, викликала таку реакцію в суспільстві:
«Уся свідома й напівсвідома Україна за тих днів стала на коліна й молитовно, в захваті визволення, у запалі смілості, у високій піднесеній готовності до боротьби, до творчості заспівала «Ще не вмерла Україна, і слава, і воля»»?

- А повалення царизму
- Б проголошення Першого Універсалу
- В проголошення Другого Універсалу
- Г створення Української Центральної Ради

7. Установіть послідовність подій.

- А створення Генерального Секретаріату УЦР
- Б проголошення Української Народної Республіки
- В проведення Всеукраїнського Національного Конгресу
- Г Перший Всеукраїнський з'їзд Рад у Києві та Харкові

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. Які вимоги містив «Маніфест Ради Народних Комісарів до українського народу з ультимативними вимогами до Центральної Ради»?

- 1 відмовитися від спроб дезорганізації спільного фронту (тобто відмовитися від створення Українського фронту)
- 2 не пропускати військових із фронту на Дон або в інші райони з ворожими Раднаркому урядами
- 3 забезпечити безперебійне постачання хліба з України до Росії
- 4 повернути рухомий склад залізниць
- 5 обмежити владу УЦР п'ятьма губерніями
- 6 пропускати більшовицькі війська на Південний фронт; припинити роззброєння радянських полків і червоногвардійців в Україні
- 7 не підписувати мирного договору з країнами Четверного союзу

Початок Української революції

Варіант 2

1. Еволюція поглядів керівників Української Центральної Ради відбувалась у напрямку від:
 - А самоврядної колонії до автономної у складі федеративної Росії
 - Б провінції Австро-Угорщини до автономії у складі демократичної Росії
 - В автономії у складі федеративної Росії до незалежної демократичної республіки
 - Г «коронного краю» до протекторату держав Четверного союзу
2. Проголошення Українською Центральною Радою Першого Універсалу було спричинено:
 - А збройним виступом самостійників у Києві
 - Б відправленням українізованих військових частин на фронт
 - В відмовою Тимчасового уряду визнати право України на автономію
 - Г формуванням Рад робітничих, солдатських і селянських депутатів
3. Як називався виконавчий орган, утворений Українською Центральною Радою (УЦР) у 1917 р.?
 - А Національний конгрес
 - Б Трудовий конгрес
 - В Генеральний Секретаріат
 - Г Директорія
4. Яка подія стала свідченням патріотизму і самовідданості української молоді в боротьбі з агресією радянської Росії проти УНР?
 - А бій на горі Маківка
 - Б бій під Крутами
 - В бій під Мотовилівкою
 - Г бій на горі Лисоня
5. Про якого історичного діяча йдеться в уривку з джерела?

«Він залишався романтиком, навіть очолюючи перший український уряд – Генеральний секретаріат, він жив більше емоціями та образами, ніж реаліями повсякденного життя. Риторикою, пафосом, його революційним ідеалізмом були просякнуті навіть акти державної ваги – Універсали Центральної Ради, до творення яких він мав безпосереднє відношення»

 - А М.Грушевський
 - Б В.Винниченко
 - В Д.Дорошенко
 - Г С.Петлюра

6. Установіть відповідність між документами Української Центральної Ради та уривками з них

1 Перший
Універсал	А «Однині Україна стає Українською Народною Республікою. Не відділяючись від республіки Російської... ми твердо станемо на нашій землі»
2 Другий
Універсал	Б «... не розриваючи з державою Російською, хай народ український на своїй землі має право сам порядкувати своїм життям. Хай порядок і лад на Вкраїні дають вибрані ... Всенародні Українські Збори (Сойм)»
3 Третій
Універсал	В «... ми рішуче ставимось проти замірів самовільного здійснення автономії України до Всеросійського Учредительного Зібрання...»
4 Четвертий
Універсал	Г «неможливо одночасно визнавати право на самовизначення і водночас робити грубий замах на це право... як це робить Рада Народних Комісарів щодо Народної Української Республіки...»
	Д «Однині Українська Народна Республіка стає самостійною ... суверенною державою українського народу...»

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Укажіть положення, що розкривають основний зміст Другого Універсалу Української Центральної Ради.

- 1 проголошення автономії України у складі федеративної Росії
- 2 пропозиція Тимчасовому уряду затвердити Генеральний Секретаріат як найвищий крайовий орган влади
- 3 відмова від самочинного проголошення автономії до Всеросійських Установчих зборів
- 4 поповнення Центральної Ради представниками національних меншин
- 5 поширення влади Центральної Ради на Київщину, Поділля, Волинь і частину Чернігівщини
- 6 оголошення про початок мирних переговорів із країнами Четверного союзу
- 7 проголошення утворення Української Народної Республіки

Розділ 3. РОЗГОРТАННЯ УКРАЇНСЬКОЇ РЕВОЛЮЦІЇ. БОРОТЬБА ЗА ВІДНОВЛЕННЯ ДЕРЖАВНОСТІ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1918 р. 9 лютого (27 січня)	підписання Берестейського(Брест-Литовського) мирного договору між УНР та державами Четверного союзу
1918 р., 29 квітня	прийняття Конституції УНР та обрання президентом УНР М.Грушевського державний переворот, який призвів до повалення влади УЦР і встановлення гетьманату П.Скоропадського
1918 р., літо-осінь	селянські повстання проти влади гетьмана П.Скоропадського, які очолив Н.Махно
1918 р. 18 жовтня	у Львові була створена Українська Національна Рада на чолі з Є.Петрушевичем, яка поставила питання про об'єднання західноукраїнських земель. Українська Національна Рада постановила про утворення на українських землях Австро- Угорщини єдиної Української держави
1918 р.,1 листопада	західноукраїнські військові формування на чолі Д.Вітовським захопили найважливіші об'єкти Львова, Східної Галичини
1918 р., 9 листопада	створення першого західноукраїнського уряду – Державного Секретаріату на чолі з К.Левицьким
1918 р., 13 листопада	проголошення у Львові самостійної ЗУНР, президентом якої став Є.Петрушевич

1918 р., 14 листопада	<p>проголошення грамоти П.Скоропадського, у якій ішлося про відмову від самостійної Української держави на користь майбутньої Всеросійської федерації народів</p> <p>для керівництва повстанням проти П.Скоропадського створено Директорію УНР у складі В.Винниченка, С.Петлюри, Ф.Швеця, А.Макаренка, О.Андріївського</p>
1918 р., 15 листопада	початок повстання Директорії УНР проти гетьманату П.Скоропадського. Повстання почалося з виступу січових стрільців у Білій Церкві
1918 р., 18 листопада	вирішальний бій під Мотовилівкою між військами Директорії УНР та військами П.Скоропадського. Поразка військ гетьмана
1918 р., 21 листопада	польські війська захопили Львів. Уряд ЗУНР переїхав до Тернополя, а згодом до Станіславова (Івано-Франківськ)
1918 р., 27 листопада	заснування Української академії наук на чолі з В.Вернадським
1918 р., листопад	окупація Румунією Північної Буковини
1918 р., 14 грудня	вступ до Києва військ Директорії УНР. П.Скоропадський зрікається влади і виїжджає до Німеччини
1918 р., кінець	війська Антанти починають окупацію Півдня України. Антанта погоджується визнати Директорію УНР за умов підпорядкування її військ російському генералу А.Денікіну. Спроба Директорії витиснути війська Антанти зазнала поразки

1919 р., 6 січня	утворення Українська Соціалістичної Радянської Республіки (УСРР)
1919 р., 9 січня	ультиматум Директорії Раднаркому Росії з вимогою припинити військові дії й вивести російські війська з території України. У відповідь було заявлено, що воєнні дії ведуть між собою війська Директорії та українського радянського уряду, а не російського
1919 р., 16 січня	оголошення Директорією УНР війни Радянській Росії
1919р., 22 січня	урочисте проголошення у Києві Акта Злуки ЗУНР і УНР у єдину соборну Українську Народну Республіку. ЗУНР отримала назву Західна Область Української Народної Республіки (ЗОУНР)
1919 р., 5 лютого	радянські війська ввійшли до Києва, Директорія УНР переїхала до Вінниці. Протягом лютого-квітня 1919 р. війська Директорії були розбиті
1919 р., лютий	Вовчухівська операція УГА. Але успішний наступ української армії був припинений на вимогу Паризької мирної конференції
1919 р., 10 березня	III Всеукраїнський з'їзд рад прийняв Конституцію УСРР, у якій проголошувалося розбудова соціалізму в Україні
1919 р., березень – квітень	Закарпаття було автономною одиницею Угорської Радянської Республіки
1919 р., весна	з півдня України розпочали наступ війська Добровольчої армії А.Денікіна, які захопили до кінця червня Донбас, Харків, Катеринослав, Одесу, Миколаїв

1919 р., 7-28 червня	Чортківська офензива (наступ) УГА. Унаслідок операції значна частина Галичини була визволена від польських військ. Проте виснаження, нестача зброї і боєприпасів змусили УГА протягом червня-липня 1919 р. відступити на старі позиції
1919 р., 16-18 липня	УГА відступила за р.Збруч на територію Наддніпрянської України і приєдналася до військ Директорії УНР. Територію ЗОУНР окупували польські війська
1919 р., 30 серпня	Київ здобули українські війська Директорії УНР та УГА
1919 р., 31 серпня	до Києва вступили війська А.Денікіна, що призвело до сутичок з українцями. УНР оголосила війну А.Денікіну, але наступ був невдалий. З часом УГА приєдналася до армії А.Денікіна
1919 р., 10 вересня	перехід Північної Буковини до складу Румунії, Закарпаття до складу Чехословаччини за Сен-Жерменським договором
1919 р., 6 грудня – 1920 р., 6 травня	Перший зимовий похід українських військ по тилах Добровольчої армії А.Денікіна та Червоної армії
1919 р., 16 грудня	Київ знову зайняли більшовики, УГА увійшла до складу Червоної армії (денікінці відступили до Криму)
1920 р., 14 березня	рішення Антанти про остаточне включення Східної Галичини до складу Польщі
1920 р., 21-24 квітня	укладення Варшавської угоди між представниками УНР та Польщі
1920 р., осінь	підписання Старобільської угоди про спільні дії Червоної армії та військ Н.Махна проти армії барона П.Врангеля в Криму

1920 р. , листопад	Червона армія остаточно звільнила Крим від військ П.Врангеля
1920 р., кінець	Червона армія остаточно розгромила махновський рух на території України
1920-1921 рр.	радянсько-польська війна
1921 р., 18 березня	укладання Ризького мирного договору між Польщею, РСФРР (більшовицькою Росією) та УСРР (більшовицькою Україною)
1921 р., листопад	Другий зимовий похід військ УНР на чолі з Ю.Тютюнником з метою об'єднати українські військові загони і підняти повстання проти більшовиків. Це була остання невдала спроба військ УНР відновити владу в Україні

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Винниченко Володимир	український письменник, політичний та державний діяч революційних подій в Україні. Один з лідерів УСДРП. Автор універсалів Центральної Ради, голова Генерального Секретаріату (1917-1918), голова Директорії УНР (1918-1919)
Вітовський Дмитро	західноукраїнський військовий і державний діяч, організатор повстання 1 листопада у Львові. Секретар військових справ ЗУНР. Полковник УГА
Врангель Петро	керівник Добровольчої армії (білогвардійського руху) з квітня 1920 р.
Денікін Антон	царський генерал, керівник Добровольчої армії (білогвардійського руху) 1919 р.
Коцюбинський Юрій	радянський партійний та державний діяч. Входив з грудня 1917 р. до складу першого радянського уряду України - заступник, а потім народний секретар військових справ. Боровся за встановлення влади більшовиків в Україні
Махно Нестор	ватажок анархістського руху в 1917-1921 рр. в Україні. Керівник повстанських загонів. Вів партизанську боротьбу проти режиму гетьмана П.Скоропадського, Добровольчої армії А.Денікіна та П.Врангеля. У 1920 р. війська Н.Махна були розгромлені більшовиками
Омелянович-Павленко Михайло	перший керівник Української Галицької Армії (УГА)

Петлюра Семен	український державний і політичний діяч. Один з лідерів УСДРП. Організатор українських збройних сил у роки української революції, головний отаман військ УНР (1918 р.), голова Директорії УНР (1919-1920 рр.)
Петрушевич Євген	український громадсько-політичний діяч, президент Західноукраїнської Народної Республіки (ЗУНР)
П'ятаков Георгій	більшовицький державний діяч, голова тимчасового робітничо-селянського уряду в Україні з листопада 1918 р. по січень 1919 р. Організатор масових розстрілів у Криму в 1920 р.
Раковський Християн	радянський державний діяч. Голова Раднаркому УСРР 1919- 1923 рр. Прихильник розширення автономії УСРР
Скоропадський Павло	український політичний діяч, військовий. Походив з козацько-старшинського роду Скоропадських. Офіцер армії Російської імперії. Перший командувач українізованого корпусу російської армії під час Першої світової війни. Гетьман Української держави 1918 р.
Тютюнник Юрій	український військовий діяч. Член УЦР, генерал-хорунжий армії УНР. Організатор Другого зимового походу військ УНР 1921 р. з метою організації антирадянського повстання українського селянства
Щорс Микола	до революції — офіцер російської царської армії. Радянський військовий діяч часів революції та громадянської війни. Організатор повстанського руху 1918 р. проти гетьманату П.Скоропадського. З осені 1918 р. член комуністичної партії. Командир загонів Червоної армії

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Автономізація	<p>у часи революції 1917 р. політична боротьба народів колишньої Російської імперії за отримання автономії у межах нової демократичної Російської федерації. Зокрема, УЦР була на позиціях автономії України у складі демократичної Росії</p> <p>план перетворення незалежних радянських республік, які утворились у 1918-1920 рр. внаслідок громадянської війни на теренах колишньої Російської імперії, в автономні складові Російської Федерації</p>
Анархізм	ідейно-теоретична та соціально-політична течія, в основі якої – заперечення державного управління суспільством. Анархісти вважали, що життя селян можливе на основі селянських общин без державного управління
Антанта	військово-політичний союз, створений 1904-1907 рр., основними членами якого були Росія, Великобританія та Франція. Антанта протистояла спочатку Троїстому союзу, а потім блоку Центральних держав під час Першої світової війни
Білий рух (білі, білогвардійці)	військово-політичний рух, сформований у ході громадянської війни в Росії 1917 – 1923 рр. з метою повалення радянської влади і поновлення єдиної неподільної Росії на основі принципів монархізму (або на основі республіканської ідеї). Єдності між представниками білого руху не було

Більшовики	представники Російської соціал-демократичної робітничої партії (більшовиків) РСДРП(б), які закликали до революційного перевороту й швидкого будівництва в Росії соціалізму (справедливого суспільства рівних, без приватної власності). Будівництво соціалізму більшовиками супроводжувалося масовим насильством та терором
Блок Центральних держав (Четверний союз)	військово-політичний союз часів Першої світової війни, який остаточно сформувався у 1915 р. у складі Німеччини, Австро-Угорщини, Болгарії та Туреччини. Центральні держави протистояли країнам Антанти і зазнали поразки за результатами війни
Брест-Литовський договір	<p>мирний договір між УНР та країнами Четверного союзу 9 лютого (27 січня) 1918 р. Умови договору:</p> <ul style="list-style-type: none"> - завершення війни між сторонами; - відмова від взаємних претензій; - налагодження економічних відносин; - поновлення довоєнних кордонів між Україною та Австро-Угорщиною; обіцянка Австро-Угорщини створити зі Східної Галичини та Буковини єдиний автономний край; - зобов'язання УНР надати країнам Четверного союзу значної матеріальної допомоги у вигляді продуктів (хліба, м'яса, яєць, цукру...) <p>сепаратний мирний договір між більшовицькою Росією та країнами Четверного союзу 4 березня 1918 р., за яким Росія виходила з Першої світової війни і зобов'язувалася розпочати мирні переговори з урядом УНР</p>

Варшавська угода	<p>угода між Директорією УНР (С.Петлюрою) та Польщею 21-24 квітня 1920 р. Умови угоди:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Польща визнає незалежність УНР на чолі з Директорією; -Директорія УНР дає згоду на передачу Польщі західноукраїнських земель; -домовленість про спільні військові дії проти більшовиків; -підпорядкованість військ УНР польському командуванню; -зобов'язання українського уряду утримувати польські війська на території УНР
Воєнний комунізм	соціально-економічна політика більшовиків у 1919-1920 рр., що була реакцією більшовиків на умови громадянської війни, тому являла собою вимушені, тимчасові, насильницькі заходи з метою переходу до комунізму. Воєнний комунізм включав у себе продрозкладку (вилучення надлишків продовольства) націоналізацію підприємств, заборону вільної торгівлі тощо
Гетьманат	режим правління в Україні гетьмана П.Скоропадського у 1918р.
Державний Секретаріат	перший український уряд ЗУНР, який очолив К.Левицький
Директорія УНР	тимчасовий орган державної влади УНР, створений для керівництва повстанням проти гетьмана П.Скоропадського. Після перемоги повстання – вищий орган державної влади УНР
Західноукраїнська Народна Республіка (ЗУНР)	західноукраїнська держава, створена в листопаді 1918 р. на землях Галичини. 3 22 січня 1919 р. офіційно перестала існувати й стає Західною Областю Української Народної Республіки (ЗОУНР)

Зимові походи військ Директорії УНР	два бойові рейди армії Директорії УНР по тилах Добровольчої армії А.Денікіна та Червоної армії у Правобережній Україні. Перший зимовий похід тривав з грудня 1919 р. по травень 1920 р. Другий зимовий похід на чолі з Ю.Тютюнником відбувся в листопаді 1921 р.
Лінія Керзона	умовна демаркаційна лінія (східний кордон Польщі, запропонована міністром закордонних справ Великобританії Дж. Керзоном як можливий кордон перемир'я у війні між більшовицькою Росією і Польською республікою під час польсько-радянської війни
Комунізм	найвища стадія розвитку соціалістичного суспільства; така організація суспільства, за якої економіка заснована на суспільній власності на засоби виробництва. Подекуди «соціалізм» та «комунізм» використовують як тотожні поняття. Російських більшовиків називали також комуністами
Махновський рух (махновщина)	селянський рух 1918-1921 рр. в Україні (переважно на Катеринославщині), очолюваний Нестором Махно (батько Махно). Махновці сповідували анархічні ідеї
Націоналізація	вилучення з приватної власності осіб у власність держави землі та підприємств
Отаманщина	засилля різноманітних напівбандитських збройних формувань в умовах відсутності реальної державної влади
Продрозкладка	під час політики «воєнного комунізму» насильне вилучення у селян «надлишків» продовольства
Радянська влада	влада більшовиків. Органами влади у більшовиків були ради, тому і пішла назва – Радянська влада

Ризький договір	мирний договір між Польською республікою, РСФРР (більшовицькою Росією) та УСРР (більшовицькою Україною). Умови договору: - анулювання Варшавського договору між Польщею та УНР; - визнання Польщею УСРР; - передача Польщі західноукраїнських земель; - забезпечення умов для національно-культурного розвитку росіянам, українцям та білорусам у Польщі
Сен-Жерменський договір	мирний договір 10 вересня 1919 р. між Австрією та країнами переможцями Антанти та країнами, які утворилися на руїнах колишньої Австро-Угорщини. Умова договору – визнання Австрією переходу Північної Буковини до складу Румунії та Закарпаття до складу Чехословаччини
Старобільська угода	угода 1920 р. про спільні дії Червоної армії та військ Н.Махна проти армії барона П.Врангеля в Криму
Тріанонський договір	мирний договір 4 червня 1920 р. між Угорщиною та країнами Антанти. Однією з умов договору було визнання Угорщиною переходу Закарпаття до складу Чехословаччини
Трудовий конгрес України	вищий законодавчий орган влади УНР у часи Директорії
Українська Галицька Армія (УГА)	армія ЗУНР
Українська держава	назва української держави за часів гетьманату П. Скоропадського 1918 р.
Українська Народна Республіка (УНР)	назва української держави, яка була проголошена III Універсалом УЦР 20(7) листопада 1917 р. у складі Росії. УНР проіснувала з перервами до листопада 1920 р.

Українська Соціалістична Радянська Республіка (УСРР)	українська радянська держава, проголошена 6 січня 1919 р.
Український національний союз	створений у серпні 1918 р. на чолі з В.Винниченком союз українських національних сил, який проголосив курс на підготовку повстання проти гетьманату П.Скоропадського
Федерація	союзна держава, до складу якої входять державні утворення – суб'єкти федерації, що мають часткову самостійність
Червона армія	радянські військові сили більшовиків
Червоний рух (червоні)	більшовики, які боролися за встановлення радянської влади на території колишньої Російської імперії з метою будівництва соціалізму (комунізму)
Червоний терор	масовий терор, здійснюваний більшовиками проти широких соціальних груп, що були оголошені «класовими ворогами», або звинувачувалися в «контрреволюційній» діяльності

**Розгортання Української революції.
Боротьба за відновлення державності (1918-1920 рр.)**

Варіант 1

1. П.Скоропадський здійснив переворот і був проголошений гетьманом України за згоди і підтримки:
 - А німецько-австрійської окупаційної адміністрації
 - Б першого з'їзду рад, що відбувся у Харкові
 - В лідерів Української Центральної Ради
 - Г керівників Білого руху Півдня Росії
2. Якому періоду Української революції та боротьби за збереження державності найбільш характерне таке явище, як «отаманщина»?
 - А Українській Народній Республіці за часів УЦР
 - Б Українській Державі П.Скоропадського
 - В Українській Народній Республіці за часів Директорії
 - Г Українській Соціалістичній Радянській Республіці
3. Збройні групи робітників, створені в травні 1918 р. для вилучення хлібних «надлишків» у селян, називалися:
 - А комбіди
 - Б продзагони
 - В чорносотенці
 - Г двадцятип'ятитисячники
4. Українські державні університети в жовтні 1918 р. були створені в містах:
 - А Київ, Чернігів
 - Б Чернігів, Харків
 - В Харків, Кам'янець-Подільський
 - Г Кам'янець-Подільський, Київ
5. Яка подія увійшла в історію під назвою «Листопадовий зрив»?
 - А наступ військ ЗУНР у листопаді 1918 р. на Перемишль
 - Б повстання українських підрозділів у Львові 1 листопада 1918 р., встановлення української влади в місті
 - В повстання проти гетьмана П.Скоропадського, очолюване Директорією
 - Г повстання робітників заводу «Арсенал» в Києві

6. Установіть відповідність між подіями та їх результатами й наслідками
1 Другий Зимовий похід армії УНР	А націоналізація промисловості, створення сільськогосподарських комун
2 прихід до влади гетьмана П.Скоропадського	Б відновлення права приватної власності на землю, створення державного бюджету
3 Брест-Литовський договір між УНР і державами Четверного союзу	В відновлення влади Української Центральної Ради в умовах окупації
4 розгром військ П.Врангеля в Криму	Г припинення широкомасштабних бойових дій на території України
	Д завершення збройної боротьби за незалежність України

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Укажіть умови Варшавської угоди (1920 р.) між представниками Директорії УНР і уряду Польщі
- 1 визнання Польщею Директорії УНР на чолі з С.Петлюрою верховною владою в УНР
 - 2 передання Польщі Східної Галичини, Західної Волині
 - 3 об'єднання Армії УНР і Української галицької армії (УГА)
 - 4 визнання Польщею ЗУНР та відмова від втручання в її внутрішні справи
 - 5 ведення спільних воєнних дій проти радянських військ на території УНР
 - 6 надання військово-політичної допомоги в боротьбі проти гетьмана П.Скоропадського
 - 7 визнання Директорією кордону між Польщею та УНР по «лінії Керзона»

**Розгортання Української революції.
Боротьба за відновлення державності (1918-1920 рр.)**

Варіант 2

1. Відкриття українських гімназій, державних університетів у Києві та Кам'янці-Подільському, Української академії наук були складовими національно-культурної політики:
 - А Української Народної Республіки
 - Б Західноукраїнської Народної Республіки
 - В Української Держави П.Скоропадського
 - Г Української Соціалістичної Радянської Республіки
2. Яка обставина відіграла вирішальну роль у втраті більшовиками навесні 1918 р. контролю над Україною?
 - А окупація території України німецькими та австро-угорськими військами
 - Б висадка військ Антанти на Півдні України
 - В масовий селянський повстанський рух проти політики «воєнного комунізму»
 - Г об'єднання Армії УНР і УГА та їх спільний наступ на Київ
3. Внутрішня політика гетьмана П.Скоропадського в соціально-економічній сфері передбачала:
 - А націоналізацію великої промисловості та запровадження трудової повинності
 - Б створення центральної системи управління і корпорацій роботодавців
 - В скасування 8-годинного робочого дня й заборону страйків
 - Г встановлення державного контролю на виробництві і створення галузевих профспілок
4. У листопаді 1918 р. Український національний союз утворив Директорію з метою:
 - А підготовки Акта злуки УНР і ЗУНР
 - Б боротьби проти наступаючих частин Червоної армії
 - В організації повстання проти гетьмана П.Скоропадського
 - Г боротьби проти білогвардійських військ генерала А.Денікіна
5. Що було урочисто проголошено 22 січня 1919 р. на Софійській площі в Києві?
 - А незалежність УНР
 - Б повалення Гетьманату
 - В встановлення радянської влади
 - Г об'єднання УНР і ЗУНР

6. Коли відбулася подія, описана в уривку з історичного джерела?
«... Українська Держава стояла на краю загибелі. Спаслася вона, дякуючи могутньому підтриманню центральних держав, які, вірні своєму слову, продовжують і по сей час боротись за цілість і спокій України... Як вірний син України я вирішив взяти на себе тимчасово всю повноту влади»
- А 26 січня 1918 р.
 - Б 21 лютого 1918 р.
 - В 24 березня 1918 р.
 - Г 29 квітня 1918 р.
7. Установіть послідовність подій боротьби за збереження незалежності України (1918-1921 рр.).
- А Другий Зимовий похід Армії УНР
 - Б прихід до влади Директорії УНР
 - В укладення Варшавської угоди між УНР і Польщею
 - Г проголошення незалежності УНР

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. Які чинники негативно впливали на розвиток української культури 1917-1920 рр.?
- 1 панування Російської православної церкви в релігійному житті України
 - 2 панування необмеженої свободи творчості
 - 3 прагнення всіх режимів примусити культуру обслуговувати їх власні політичні інтереси
 - 4 залучення великої маси неписьменного населення до культурної діяльності
 - 5 значні втрати української інтелігенції через фізичне знищення та еміграцію
 - 6 тривалі бойові дії, відсутність політичної стабільності, часта зміна влади
 - 7 ліквідація неписьменності більшості населення України

Розділ 4. ВСТАНОВЛЕННЯ Й УТВЕРДЖЕННЯ КОМУНІСТИЧНОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ В УКРАЇНІ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1921 р., березень	рішення X з'їзду Російської комуністичної партії більшовиків (РКП(б)) про перехід до нової економічної політики (НЕПу)
1921 р., жовтень	утворення Української автокефальної (самостійної) православної церкви (УАПЦ). Першим митрополитом УАПЦ став В. Липківський
1921-1923 рр.	голод в Україні
1922 р., 30 грудня	I Всесоюзний з'їзд рад у Москві затвердив договір про утворення СРСР. Договір про утворення СРСР підписали УСРР (Україна), РСФРР (Росія), БРСР (Білорусія) та ЗРФСР (Закавказзя – Грузія, Вірменія, Азербайджан)
1923 р., квітень	проголошення в СРСР курсу на коренізацію. Початок в УСРР політики «українізації»
1924 р., січень	II Всесоюзний з'їзд рад затвердив першу Конституцію СРСР
1925 р., травень	IX Всеукраїнський з'їзд рад вніс зміни до Конституції УСРР, де було вказано про вступ України до СРСР
1925 р.	завершення відбудови промисловості. Проголошення Всесоюзною комуністичною партією (більшовиків) (ВКП(Б)) курсу на індустріалізацію призначення генеральним секретарем Центрального Комітету Комуністичної партії

	(більшовиків) України (ЦК КП(б)У) Л.Кагановича
--	--

1927-1928рр.	хлібозаготівельна криза в СРСР, яка стала приводом для відходу від НЕПу
1928 р.	<p>призначення генеральним секретарем ЦК КП(б)У С.Косіора</p> <p>створення першої машинно-тракторної станції (МТС) в Україні. Основне завдання МТС - виробничо-технічне обслуговування колгоспів, посилення впливу держави на село</p> <p>«Шахтинська справа» над 53 спеціалістами вугільної промисловості Донбасу, які нібито займалися шкідницькою діяльністю. У результаті 5 чоловік отримали смертний вирок, інші - різні строки ув'язнення</p>
1928-1932 рр.	роки першої радянської «п'ятирічки». Форсований ривок у розвитку важкої промисловості України
1929 р.	<p>Й. Сталін остаточно здобув усю повноту влади в СРСР</p> <p>Й. Сталін назвав роком «великого перелому» та «стрибком до соціалізму»</p> <p>радянський керівництвом був прийнятий курс на форсовану індустріалізацію та суцільну колективізацію</p>
1930 р., 28-29 січня	надзвичайний «самоліквідаційний» собор УАПЦ

1930 р.	сфабрикований судовий процес над «Спілкою визволення України» (СВУ). Справа, спрямована проти «старої» національної української еліти. Звинувачено 45 осіб у підготовці збройного антирадянського повстання, що мало на меті відновлення самостійної «буржуазної» України. У справі «Спілки визволення України» був звинувачений український суспільно-політичний діяч С.Єфремов
1931 р.	сфальсифікована справа «Українського національного центру» (УНЦ). Процес над колишніми провідними діячами УНР, серед яких були М. Грушевський, В. Голубович та ін.
1932-1933 рр.	голодомор в Україні
1932 р.	постанова «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперації і зміцнення суспільної (соціалістичної) власності», відома в народі як «Закон про п'ять колосків». Згідно з цим законом за крадіжку колгоспного майна передбачався розстріл із конфіскацією всього майна або позбавлення волі терміном не менш ніж на 10 років
1933-1938 рр.	роки другої радянської «п'ятирічки». Подальше наростання індустріалізації в Україні
1933 р.	самогубства українського письменника М. Хвильового та народного комісара освіти УСРР М.Скрипника
1934 р., грудень	арешт та розстріл українських кобзарів і лірників
1934 р.	столицю УСРР було перенесено з Харкова до Києва

1935 р., ніч з 30 на 31 серпня	вибійник шахти «Центральна-Ірміне» Олексій Стаханов, застосувавши новий метод роботи, встановив рекорд з видобування вугілля. Початок стахановського руху
1936 р.	прийнята нова Конституція СРСР («Сталінська Конституція»)
1937 р.	прийнята нова Конституція Радянської України, у якій законодавчо було закріплено перемогу соціалізму та побудову основ соціалістичного суспільства. Українська республіка змінила свою назву з УСРР на Українську Радянську Соціалістичну Республіку (УРСР)

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Бойчук Михайло	український художник, один із засновників монументального мистецтва України Вхх ст. Представник українського «розстріляного відродження». Розстріляний Радянською владою у 1937 р.
Довженко Олександр	український письменник та кінорежисер, один із засновників українського кінематографу. Створив фільми «Земля», «Арсенал», «Звенигород» тощо
Каганович Лазар	радянський партійний і державний діяч. Прихильник політики Й.Сталіна. Голова КП(б)У 1925-1928 рр. Противник «українізації»
Косіор Станіслав	радянський державний діяч. Генеральний секретар ЦК КП(б)У 1928-1938 рр. Один з організаторів суцільної колективізації та голодомору в Україні 1932-1933 рр.
Курбас Лесь	український театральний діяч, режисер-новатор. Засновник «Молодого театру» та театру «Березіль»

Липківський Василь	перший митрополит Української автокефальної православної церкви (УАПЦ). Розстріляний Радянською владою у 1937 р.
Петровський Григорій	радянський державний діяч. Один з організаторів голодомору 1932-1933 рр.
Постишев Павло	радянський державний діяч, член політбюро КП(б)У. Противник українізації. Один з організаторів голодомору 1932- 1933 рр.
Скрипник Микола	радянський державний діяч, один із засновників КП(б)У, народний комісар освіти УСРР (1927-1933 рр.). Прихильник політики «українізації». Звинувачений у «націоналістичному ухилі». Закінчив життя самогубством у 1933 р.
Сталін Йосиф	одноосібний керівник СРСР з 1929 р., генеральний секретар ВКП(б). Організатор радянської модернізації, масових репресій, голодомору тощо. Під час Великої Вітчизняної війни Верховний головнокомандувач збройними силами СРСР
Стаханов Олексій	вибійник шахти «Центральна-Ірміне», який, застосувавши новий метод роботи, у ніч з 30 на 31 серпня 1935 р. встановив рекорд з видобування вугілля, перевищивши денну норму у 14 разів
Хвильовий (Фітільов) Микола	український письменник, яскравий представник пореволюційної української літератури. Засновник спілки пролетарських письменників «Гарт», ВАПЛІТЕ. Закінчив життя самогубством у 1933 р.
Шумський Олександр	радянський державний діяч, член КП(б)У, народний комісар освіти УСРР (1924-1927 рр.). Прихильник політики «українізації». Звинувачений у «націоналістичному ухилі» («шумськізмі»). Заарештований Радянською

	владою у 1933 р.
Сталін Йосиф	одноосібний керівник СРСР, з 1929 р., генеральний секретар ВКП(б). Організатор радянської модернізації, масових репресій, голодомору тощо. Під час Великої Вітчизняної війни Верховний головнокомандувач збройними силами СРСР
Стаханов Олексій	вибійник шахти «Центральна-Ірміне», який, застосувавши новий метод роботи, у ніч з 30 на 31 серпня 1935 р. встановив рекорд з видобування вугілля, перевищивши денну норму у 14 разів

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Автокефальна церква	православна церква, яка має повну самостійність щодо організаційних та культових питань
ВАПЛІТЕ	Вільна Академія Пролетарської Літератури, літературне об'єднання, яке виникло у Харкові 1926 р. Лідером ВАПЛІТЕ був М.Хвильовий
ГОЕЛРО	Державна комісія з електрифікації Росії, перший державний план відбудови економіки Росії після руйнувань громадянської війни 1918-1921 рр. на основі електрифікації
Голодомор	масовий голод 1932-1933 рр. в Україні та деяких інших регіонів СРСР, штучно зорганізований радянським керівництвом
ГУЛАГ	російською – Главное управление лагерей. Підрозділ Народного комісаріату внутрішніх справ СРСР 1934-1956 рр., який керував системою виробничо-трудова (концентраційних) таборів
Експропріація	примусове позбавлення приватної власності без будь-якого відшкодування
Закон «про п'ять колосків»	постанова 1932 р., відома в народі як «Закон про п'ять колосків». Згідно з цим законом за крадіжку колгоспного майна передбачався розстріл із конфіскацією всього майна або позбавлення волі терміном не менш ніж на 10 років
Індустріалізація	система заходів, спрямованих на прискорений розвиток важкої промисловості з метою технічного переозброєння економіки і зміцнення обороноздатності країни

Карткова система	система розподілу продуктів, товарів та послуг за картками, що індивідуально видаються державою населенню
Кооператив	добровільне об'єднання людей, які на пайових засадах спільно займаються певним видом господарської діяльності
Колективізація	примусова система заходів, спрямована на перетворення одноосібних селянських господарств у великі колективні й радянські господарства (колгоспи і радгоспи)
Командно-адміністративна (планова) економіка	економічна система, у якій держава або ради керують економікою. У системі з командною економікою центральний уряд ухвалює всі рішення стосовно виробництва та споживання товарів та послуг.
Коренізація	надання народам СРСР можливості розвивати власні культури, мови, готувати національні кадри з метою посилити вплив комуністичної партії в національних районах
Куркуль (кулак)	з давнини назва селян, які займалися лихварством (давали кошти в борг під відсотки). За часів радянської влади куркулями називали всіх заможних селян та противників колективізації
Модернізація	осучаснення; перехід аграрного суспільства до індустріального
Нова економічна політика (НЕП)	економічна політика радянської влади 1921-1928 рр., що прийшла на зміну політиці «воєнного комунізму» та базувалася на впровадженні елементів ринкової економіки
Продподаток	натуральний податок з селянських господарств, запроваджений радянською владою у 1921 р. замість продрозкладки. Продподаток був

	складовою частиною НЕПу
Радянська модернізація	заходи радянського керівництва, які передбачали форсовану індустріалізацію та суцільну колективізацію
Репресії	захід державного примусу, покарання
Розкуркулення	експропріація індивідуальних селянських господарств. Складова частина політика суцільної колективізації СРСР у 30-ті рр. XX ст.
«Розстріляне відродження»	літературно-мистецька генерація України 1920-1930-х років, репресована сталінським режимом
Соціалістичні змагання (соцзмагання)	різноманітні заходи підвищення продуктивності праці засновані не на матеріальній зацікавленості, а на моральній свідомості.
Стаханівський рух	масовий робітничий рух у СРСР за підвищення продуктивності праці та досягнення високих виробничих показників. Назва походить від О.Стаханова, який, застосувавши новий метод роботи, встановив рекорд з видобування вугілля
Суцільна колективізація	масова колективізація, що охопила всі селянські господарства
Терор	політика придушення, залякування політичних противників жорстокими насильницькими методами
Трест	централізована форма монополії; об'єднання підприємств, які повністю втрачають свою самостійність. За часів НЕПу всі трести перебували

	у державній власності
Форсована індустріалізація	шалено швидкі темпи індустріалізації
Українізація	політика надання можливості в УСРР розвитку української культури під контролем радянської влади. Політика «українізації» була складовою частиною загальносоюзної кампанії коренізації

Українська СРР в умовах непу (нової економічної політики)

Варіант 1

1. Що на початку 1920-х рр. стало приводом до пограбування державою церковних цінностей?
 - А голод 1921-1923 рр.
 - Б запровадження непу
 - В політика українізації
 - Г чистки в партійних лавах
2. У якому році І з'їзд Рад СРСР затвердив Декларацію та Договір про створення СРСР?
 - А у 1920 р.
 - Б у 1922 р.
 - В у 1924 р.
 - Г у 1925 р.
3. Фундатором національного кінематографа, автором романів «Земля», «Звенигора», «Арсенал», першого звукового фільму «Іван» був:
 - А Л.Курбас
 - Б М.Бойчук
 - В. Г.Юра
 - Г О.Довженко
4. Однією з причин запровадження непу в Україні було:
 - А прагнення більшовиків подолати політичну і економічну кризу
 - Б бажання здобути міжнародне визнання і стати членом Ліги Націй
 - В бажання підвищити соціальні стандарти, визначені політикою «воєнного комунізму»
 - Г прагнення позбутися комуністичної ідеології, яка дискредитувала себе в роки громадянської війни

5. Що змусило лідера більшовиків В.Леніна зробити таку заяву «Не вдалася лобова атака, перейдемо в обхід, будемо діяти облогою і сапою»?

- А розгром селянського повстанського руху
- Б провал політики «воєнного комунізму»
- В започаткування політики українізації
- Г завершення громадянської війни

6. Установіть послідовність подій

- А створення СРСР
- Б завершення відбудови промисловості, курс на індустріалізацію
- В започаткування політики коренізації
- Г запровадження непу

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Якими були причини масового голоду в Україні в 1921-1923 рр.?

- 1 повоєнна розруха
- 2 посуха і неврожай
- 3 антицерковна кампанія
- 4 колективізація селянських господарств
- 5 державна політика хлібозаготівель
- 6 масовий селянський повстанський рух
- 7 встановлення міжнародної блокади

8. Які положення є складовими нової економічної політики в 1920-х рр.?

- 1 запровадження приватної власності на землю
- 2 уведення госпрозрахунку на державних підприємствах
- 3 денаціоналізація важкої промисловості
- 4 поява кредитно-банківської системи і бірж
- 5 скасування державної монополії на зовнішню торгівлю
- 6 запровадження концесій
- 7 повна націоналізація промисловості

Українська СРР в умовах непу (нової економічної політики)

Варіант 2

1. В результаті входження Української СРР до складу СРСР:
 - А республіканська еліта посіла ключові посади в органах управління союзної держави
 - Б скоротилися обсяги сільськогосподарського виробництва в республіці
 - В республіка втратила право на самостійну зовнішню політику
 - Г відбулося значне зростання території УСРР
2. Що було однією з причин переходу до нової економічної політики?
 - А невдоволення робітників масовим безробіттям
 - Б невдоволення селян збереженням продрозкладки
 - В невдоволення більшої частини населення існуванням Радянської влади
 - Г невдоволення селян збереженням поміщицького господарства
3. Що з названого належить до проявів кризи непу?
 - А повстання моряків у Кронштадті
 - Б масовий голод
 - В дії загонів отаманів
 - Г відмова селян здавати хліб державі
4. Запровадження на початку 1920-х рр. політики коренізації партійно-радянським керівництвом СРСР мало на меті:
 - А стимулювати розвиток української культури
 - Б сприяти утвердженню радянської влади в національних республіках
 - В налагодити культурне співробітництво з розвиненими країнами Заходу
 - Г подолати масову неписьменність дорослого населення
5. Ідеологом націонал-комунізму на початку 1920-х рр. був:
 - А Л.Каганович
 - Б Г.Петровський
 - В М.Скрипник
 - Г О.Стаханов
6. Установіть послідовність подій.
 - А утворення УАПЦ
 - Б входження УСРР до складу СРСР
 - В «Шахтинська справа»
 - Г започаткування політики коренізації

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Вкажіть наслідки впровадження в Україні непу (1921-1928 рр.)

- 1 зростання безробіття
- 2 ліквідація куркульства
- 3 перетворення УСРР на могутню індустріальну державу
- 4 ліквідація економічних стимулів розвитку виробництва
- 5 періодичні хлібозаготівельні кризи
- 6 розширення мережі збутових, споживчих кооперативів і кредитних товариств
- 7 створення трудових армій

8. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

1 автокефалія	А суть одного з проєктів утворення СРСР
2 автономізація	Б повне самоврядування церкви, її незалежність
3 українізація	В договір передачі в користування іноземцям чи приватним особам державних підприємств, сировинних ресурсів
4 концесія	Г утворення великих сільськогосподарських колективних господарств
	Д український різновид політики коренізації

**Встановлення і утвердження комуністичного
тоталітарного режиму в Україні (1929-1938 рр.)**

Варіант 1

1. «Перекачування коштів з села в місто» наприкінці 1920-х – у 1930-і рр. було:
 - А одним із засобів матеріального стимулювання селян
 - Б одним із джерел фінансування індустріалізації
 - В однією з умов проведення грошової реформи
 - Г одним зі шляхів обмеження зростання цін
2. У якому році столиця УСРР з Харкова була перенесена до Києва?
 - А 1921 р.
 - Б 1927 р.
 - В 1934 р.
 - Г 1936 р.
3. Що призвело до скорочення майже вдвічі кількісного складу КП(б)У в 1938 р. порівняно з 1932 р.?
 - А повна зневіра населення в комуністичній перспективі України
 - Б наростання загрози Другої світової війни
 - В протест комуністів проти голодомору
 - Г «великий терор»
4. Якою була мета здійснення суцільної колективізації?
 - А зміцнення матеріально-технічної бази сільськогосподарського виробництва і піднесення добробуту селян
 - Б допомога держави процесу колгоспного будівництва та вдосконалення агротехніки
 - В встановлення державного контролю над сільськогосподарським виробництвом і використання його ресурсів для модернізації всього господарства
 - Г подолання продовольчої кризи в країні, заміна екстенсивного сільськогосподарського виробництва інтенсивним
5. Що з названого є наслідками державної політики в галузі культури в УРСР в 1930-х рр.?
 - А звільнення культури від ідеологічного контролю
 - Б скасування цензури, дозвіл на створення приватних видавництв
 - В заохочення існування різноманітних художніх стилів і форм
 - Г утвердження соціалістичного реалізму як єдиного художнього методу в мистецтві

6. Із якою політикою пов'язаний уривок із джерела?
*«Майже п'ять місяців, як ми виселені... Невже ви думаєте, що ми куркулі?
Ні, ми не куркулі, ми сумлінні працівники»*

- А «воєнний комунізм»
- Б неп
- В колективізація
- Г «червоногвардійська атака на капітал»

7. Установіть відповідність між процесами суспільно-політичного життя та їх наслідками.

1 індустріалізація	А ліквідація індивідуальних селянських господарств
2 колективізація	Б перевищення промислового виробництва над сільськогосподарським
3 масові репресії	В нав'язування суспільству комуністичної ідеології
4 культурна революція	Г ліквідація багатопартійності
	Д насадження в суспільстві атмосфери страху

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. Вкажіть наслідки суцільної колективізації, що здійснювалась в Україні в 1930-х рр.

- 1 ліквідація індивідуального селянського господарства
- 2 стрімке зростання сільськогосподарського виробництва
- 3 запровадження госпрозрахунку між державою та колгоспами
- 4 «прикріплення» селян до колгоспів через відсутність паспортів
- 5 багатомільйонні демографічні втрати
- 6 розширення мережі селянських спілок
- 7 інтенсифікація сільськогосподарської праці, освоєння нових земель

**Встановлення і утвердження комуністичного
тоталітарного режиму в Україні (1929-1938 рр.)**

Варіант 2

1. Із якою метою в Україну було направлено комісію на чолі з В. Молотовим, що працювала з жовтня 1932 по січень 1933 рр.?
 - А проведення кадрових змін у партійному керівництві республіки
 - Б контролю за створенням політвідділів МТС
 - В контролю за повним виконанням хлібозаготівельного плану
 - Г участі в розслідуванні справи СВУ
2. «Розстріляне відродження» – це умовна назва:
 - А літературно-мистецької генерації України 1920-1930-х рр., репресованих сталінським режимом
 - Б покоління українських політичних діячів часів Української революції, знищених під час терору 1930-х рр.
 - В групи українських «буржуазних спеціалістів», розстріляних під час боротьби зі «шкідництвом»
 - Г плеяди видатних українських учених, засуджених в 1930-х рр. у справі СВУ
3. Теорія про «посилення класової боротьби у міру просування до соціалізму» була ідеологічним обґрунтуванням:
 - А прискореної індустріалізації
 - Б суцільної колективізації
 - В посилення масових репресій
 - Г переозброєння армії
4. Що дало можливість більшовицькому керівництву реалізувати плани форсованої колективізації українського села?
 - А українські селяни щиро вірили в ідеали комунізму та підтримували політику КП(б)У
 - Б масштабні репресії та голодомор
 - В колгоспи швидко довели селянам свою ефективність
 - Г широка агітаційна кампанія та економічна зацікавленість селян
5. Яке поняття виникло в зв'язку із здійсненням сталінської індустріалізації?
 - А трест
 - Б концесія
 - В продрозкладка
 - Г стахановець

6. Жертвою якої репресивної акції став С. Єфремов?

- А справи СВУ
- Б «Шахтинської справи»
- В голодомору
- Г «закону про п'ять колосків»

7. Установіть відповідність між прізвищами історичних діячів та їхніми характеристиками

1 О. Стаханов	А перший секретар ЦК КП(Б)У,
2 П. Постишев	причетний до всіх злочинів сталінізму в
3 С. Косіор	Україні
4 Г. Петровський	Б особистий представник Й.Сталіна в
	Україні під час голодомору з
	необмеженими повноваженнями
	В «всеукраїнський староста», керував
	роботою комнезамів
	Г шахтар, засновник руху передовиків
	виробництва
	Д прихильник українізації, через критику
	покінчив життя самогубством

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. Визначте джерела індустріалізації в Україні в 1929-1938 рр.

- 1 створення системи трестів і концесій
- 2 денаціоналізація промисловості
- 3 збільшення вивезення за кордон нафти, лісу, хліба
- 4 внутрішні примусові державні позики
- 5 відмова від політики «ножиці цін»
- 6 «п'яні гроші»
- 7 репарації з Німеччини та її союзників

Розділ 5. ЗАХІДНОУКРАЇНСЬКІ ЗЕМЛІ В МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1920 р.	заснування Української військової організації (УВО) на чолі з Є.Коновальцем. УВО виступала за побудову Української соборної держави засобами загальнонаціонального повстання українського народу
1921-1925 рр.	діяльність у Львові Таємного українського університету
1924 р.	антирумунське повстання українців у м. Татарбунари
1925 р.	заснування Українського національно-демократичного об'єднання (УНДО) - наймасовішої української політичної організації Галичини. Основні ідеї УНДО: створення незалежної соборної України мирними засобами на демократичних засадах; захист інтересів українського населення; культурно-просвітницька діяльність
1929 р.	заснування Організації українських націоналістів (ОУН) на чолі з Є.Коновальцем. Основні ідеї ОУН: створення Української соборної держави засобами загальнонаціонального повстання українського народу; використання терористичних методів боротьби. Ідеологічна основа ОУН – інтегральний націоналізм Д.Донцова
1930 р.	організація польським урядом політики пацифікації у Галичині, тобто масових репресій щодо українського населення. Політика пацифікації була реакцією польського керівництва на терористичну діяльність ОУН

1938 р., 30 вересня	Мюнхенська змова Німеччини з іншими європейськими державами (Франції, Великобританії), яка поклала початок розчленуванню Чехословаччини. У результаті Чехословаччина перестає існувати як незалежна держава, а Закарпаття перейшло під владу Угорщини
1939 р., 15 березня	проголошення незалежності Карпатської України, обрання президентом нової держави А. Волошина
1939 р., кінець березня	остаточна окупація території Закарпаття угорськими військами

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Бандера Степан	український політичний діяч. Один з лідерів ОУН. Організатор терористичних актів проти польського панування у Галичині. Прихильник побудови незалежної України
Волошин Августин	український політичний, культурний та релігійний діяч Закарпаття. Греко-католицький священник. Президент Карпатської України у 1939 р.
Донцов Дмитро	український громадський і політичний діяч ХХ ст. Засновник ідеології інтегрального націоналізму. У серпні 1914 р. очолив СВУ
Коновалець Євген	український політичний та військовий діяч. Полковник армії УНР. Голова УВО та ОУН. Убитий у 1938 р. радянським агентом
Мельник Андрій	український політичний та військовий діяч. Полковник армії УНР. Голова ОУН з 1938 р. Прихильник побудови незалежної України

Липинський В'ячеслав	український громадсько-політичний діяч, філософ, публіцист, ідеолог українського консерватизму. Прихильник побудови незалежної України
-----------------------------	--

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Асиміляція	добровільний або вимушений процес розчинення (втрати) мови, традицій раніше самостійного народу (етносу) чи якоїсь його частини в середовищі іншого, як правило, численнішого народу. Засіб досягнення етнічної однорідності
Інтегральний націоналізм	націоналістична ідеологія ОУН, що заперечувала ліберальні та демократичні цінності й проповідувала рішучі дії заради національних інтересів. Автором інтегрального націоналізму був Д.Донцов
Карпатська Україна	українська держава, що була проголошена 15 березня 1939 р. на території Закарпаття. Президентом Карпатської України був обраний А.Волошин. До кінця березня 1939 р. Закарпаття було повністю окуповане угорцями. Карпатська Україна перестала існувати як незалежна держава
Осадники	назва польських колоністів на західноукраїнських землях у 20-30-ті рр. ХХ ст.
Осадництво	польська політика колонізації західноукраїнських земель осадниками у 20-30-ті рр. ХХст.
Організація українських націоналістів (ОУН)	створена у 1929 р. на чолі з Є.Коновальцем. Основні ідеї ОУН: створення Української соборної держави засобами загальнонаціонального повстання українського народу; використання терористичних методів боротьби. Ідеологічна основа ОУН – інтегральний націоналізм Д.Донцова. Після вбивства Є.Коновальця ОУН розкололась на ОУН-М, на чолі з А.Мельником, та

	ОУН-Б, на чолі зі С.Бандерою
Пацифікація	«умиротворення українського народу» - офіційна назва масових репресій польської влади щодо українського населення Галичини, проведених урядом Польщі восени 1930 р. як реакція на дії українських терористів ОУН
Русини	самоназва місцевого населення Закарпаття. Русини вважають себе окремим від українців народом, який веде свій родовід від руської держави
Русинство	термін на позначення виокремлення частини населення Закарпаття, що вважає себе русинами - окремим від українців народом
Русофільство	любов до усього руського. Русофільство було поширене на західноукраїнських землях (особливо на Закарпатті) наприкінці XIX — початку XX ст. Русофіли не визнавали існування окремого українського народу й української мови; стверджували, що існує єдиний руський народ, який поживає від Карпат до Камчатки. Виступали за об'єднання Західноукраїнських земель з Наддніпрянською Україною під владою Росії
Таємний український університет	український нелегальний вищий навчальний заклад, який діяв у Львові протягом 1921-1925 рр.
Українське національно-демократичне об'єднання (УНДО)	наймасовіша українська політична організація Галичини, заснована 1925 р. у Львові. Основні ідеї УНДО: створення незалежної соборної України мирними засобами на демократичних засадах; захист інтересів українського населення; культурно-просвітницька діяльність

Західноукраїнські землі в міжвоєнний період

Варіант 1

1. Яка українська партія в 1920-30-і рр. мала найбільше представництво в Польському Сеймі?
 - А КПЗУ
 - Б ОУН
 - В УНДО
 - Г УСДП
2. Яке визначення розкриває зміст поняття «осадництво»?
 - А здійснюване урядом Польщі в 1920-ті рр. планомірне заселення українських земель військовими та цивільними колоністами
 - Б добровільне чи вимушене переміщення населення з країни постійного проживання в інші країни
 - В право самостійного здійснення державної влади або управління, яке надається конституцією окремій частині держави
 - Г режим, якому властива монополія на владу однієї особи, політичного угруповання або партії
3. Яка подія європейської історії прискорила процес надання автономії Закарпаттю?
 - А підписання пакту Молотова – Ріббентропа
 - Б формування осі «Берлін – Рим – Токіо»
 - В аншлюс Австрії Німеччиною
 - Г укладення Мюнхенської угоди
4. Масові репресії щодо українського населення Галичини, здійснені польським урядом восени 1930 р., отримали офіційну назву
 - А «асиміляція»
 - Б «пацифікація»
 - В «депортація»
 - Г «нормалізація»
5. Коли було створено українську політичну партію, в програмі якої було:
«У часи вольної боротьби лише національна диктатура, створена в ході національної революції може забезпечити внутрішню силу Української Нації та найбільшу її відпорність назовні»?
 - А 1929 р.
 - Б 1933 р.
 - В 1939 р.
 - Г 1941 р.

6. Установіть послідовність подій.

- А утворення ОУН
- Б проголошення незалежності Карпатської України
- В здійснення польською владою політики пацифікації
- Г Татарбунарське повстання

7. Установіть відповідність між історико-географічними назвами земель і їхньою державною належністю на кінець 1937 р.

1 Наддніпрянщина та Слобожанщина	А Польська Республіка
2 Східна Галичина та Західна Волинь	Б Чехословацька республіка
3 Північна Буковина та Південна Бессарабія	В Королівство Угорщина
4 Закарпаття	Г УРСР
	Д Королівство Румунія

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. Які з наведених міжнародних договорів 1919-1923 рр. визначали подальшу долю українських земель?

- 1 Версальський договір
- 2 Сен-Жерменський договір
- 3 Нейїський договір
- 4 Тріанонський договір
- 5 Севрський договір
- 6 Ризький договір
- 7 Лозаннський договір

Західноукраїнські землі в міжвоєнний період

Варіант 2

1. У результаті розпаду якої держави у березні 1939 р. виникла Карпатська Україна?
 - А Польщі
 - Б Чехо-Словаччини
 - В Румунії
 - Г Австрії
2. У якій країні в 1920-30-і рр. діяли Український вільний університет та Українська аграрна академія?
 - А Польщі
 - Б Чехо-Словаччині
 - В Німеччині
 - Г Австрії
3. У 1920-ті рр. українські школи були ліквідовані на українських землях, що входили до складу:
 - А Чехо-Словаччини
 - Б Польщі
 - В Румунії
 - Г СРСР
4. Які поняття слід використовувати, характеризуючи розвиток західноукраїнських земель у 1920-30-і рр.?
 - А осадництво, пацифікація, русинство
 - Б Великий перелом, колективізація, голодомор
 - В масові репресії, автокефальна церква, культурна революція
 - Г українізація, націонал-комунізм, лікнеп
5. Уряд якої країни упродовж 1920-30-х рр. вживав заходи, про які йдеться в уривку з історичного джерела?

«На Волині і Поліссі протягом п'яти років осаджено понад вісім тисяч родин військових. Дано їм, за розпорядженням уряду, найкращі землі від 20 до 80 га, деревину на будівництво, грошей чимало».

 - А Польщі
 - Б Румунії
 - В Чехо-Словаччини
 - Г Угорщини

6. Основою ідеології та діяльності якої партії став «інтегральний націоналізм»?

- А КПЗУ
- Б УНДО
- В ОУН
- Г УСДП

7. Установіть відповідність між країнами та подіями на українських землях в 1920-30-і рр.

1 Польща	А проведення I конгресу ОУН
2 Румунія	Б домінування русинського напрямку в національному русі краю
3 Чехо-Словаччина	В судовий процес над членами ОУН за вбивство міністра внутрішніх справ Б. Перацького
4 УСРР (УРСР)	Г проведення показового суду над членами так званої СВУ
	Д утворення В. Залозецьким Української Національної Партії

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. До складу яких держав входили західноукраїнські землі 1921-1939 рр.?

- 1 Угорщина
- 2 Румунія
- 3 Польща
- 4 Чехо-Словаччина
- 5 Австро-Угорщина
- 6. Болгарія
- 7 УРСР

Розділ 6. УКРАЇНА В РОКИ ДРУГОЇ СВІТОВОЇ ВІЙНИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1939 р., 23 серпня	підписаний у Москві Пакт про ненапад між Німеччиною та СРСР на 10 років, який отримав назву пакт Молотова-Ріббентропа. До Пакту додавався таємний протокол щодо розмежування сфер інтересів обох держав у Східній Європі по лінії річок Нарев, Вісла, Сян. У сфері впливу СРСР опинялася переважна частина західноукраїнських земель
1939 р., 1 вересня	напад Німеччини на Польщу, початок Другої світової війни
1939 р., 17 вересня	Вступ Червоної армії на територію Польщі згідно з попередніми домовленостями з Німеччиною
1939 р., 28 вересня	підписання Договору про дружбу та кордони і чергового таємного протоколу між Німеччиною та СРСР, за яким Польща як держава зникла з мапи світу, кордон між сторонами встановлювався по «лінії Керзона»: Східна Галичина й Західна Волинь відійшли до СРСР; Лемківщина, Посяння, Холмщина, Підляшшя опинилися під німецькою окупацією
1939 р., листопад	включення Східної Галичини і Волині до складу УРСР
1940 р., 30 червня	Червона армія зайняла Бессарабію та Північну Буковину, які до цього перебували у складі Румунії

1940 р., 2 серпня	рішення Верховної Ради СРСР про прийняття Бессарабії та Північної Буковини до складу СРСР. Північна Буковина, Хотинський, Акерманський та Ізмаїльський повіти увійшли до УРСР, а з решти території Бессарабії й Молдавської автономної республіки (яка з 1924 р. перебувала у складі УРСР) створено Молдавську РСР
1941 р., 22 червня	порушення Німеччиною Договору про ненапад на СРСР, початок Великої Вітчизняної війни
1941 р., червень	Тарас Бульба-Боровець створив перші національні українські військові партизанські формування «Поліська Січ», які воювали як проти німців, так і проти радянських військ
1941 р., 23 - 29 червня	найбільша танкова битва початкового періоду війни в районі Луцьк-Броди-Рівне
1941 р., 30 червня	прийняття у Львові «Акта проголошення відновлення Української держави» та формування уряду на чолі з Я.Стецьком. Але керівник нацистської Німеччини А.Гітлер виступив проти самостійної Української держави. Новостворений уряд був розігнаний, С.Бандера та Я.Стецько заарештовані
1941 р., 11 липня - 22 вересня	Київська оборонна операція. У результаті понад 600 тис. радянських воїнів опинилися в оточенні. У цій операції загинув командувач фронту М. Кирпонос
1941 р., 5 серпня - 16 жовтня	оборона Одеси, яка тривала 73 дні. Для посилення оборони Криму радянські війська організовано й непомітно для ворога евакуювалися з-під Одеси
1941 р., 19 вересня	німецькі війська зайняли Київ. Оборона Києва тривала 72 дні, вона надовго затримала німців і дала змогу провести евакуацію на схід людей і великих підприємств Лівобережжя та Донбасу

1941 р., 29-30 вересня	початок масових розстрілів німецької окупаційної владою мирного населення (переважно євреїв) у Бабиному Яру, у Києві
1941 р, 30 жовтня - 1942 р., 4 липня	героїчна оборона Севастополя, яка тривала 250 днів
1941 р., грудень	німецькі війська зазнали поразки в битві під Москвою
1942 р., 12-29 травня	невдала наступальна операція радянських військ під Харковом. У районі Барвенківського виступу в оточення потрапили три радянські армії, втрати склали 240 тис. чол. Катастрофа сталася внаслідок прорахунків військового керівництва СРСР
1942 р., 22 липня	остаточна окупація території України німецько-фашистськими військами після захоплення м. Свердловська Ворошиловградської області (нині Луганської)
1942 р., 14 жовтня	створення УПА (Української повстанської армії проводу ОУН) на чолі з Р.Шухевичем. УПА вела боротьбу як проти німців, так і проти радянської влади
1942 р.	створення Українського штабу партизанського руху (УШПР) на чолі з Т.Строкачем
1942, 19 листопада - 1943 р., 2 лютого	Сталінградська битва, яка поклала початок корінному перелому у Великій Вітчизняній війні на користь СРСР
1942 р., грудень	Початок звільнення України від німецько-фашистських загарбників
1943 р., 12 червня	початок Карпатського партизанського рейду С.Ковпака

1943 р., 5 липня - 23 серпня	Курська битва, у ході якої було визволено Лівобережну Україну та Донбас. Під час Курської битви у с. Прохорівка відбулася найбільша танкова битва Другої світової війни
1943 р., вересень - листопад	героїчна битва за Дніпро (форсування Дніпра, Київська наступальна операція). За успішне форсування Дніпра та небачений героїзм 2438 радянським воїнам було присвоєно звання Героя Радянського Союзу
1943 р., 6 листопада	визволення Києва від німецько-фашистських військ
1944 р., січень-лютий	Корсунь-Шевченківська наступальна операція радянських військ, яка мала результатом оточення 11 ворожих дивізій чисельністю 80 тис. осіб
1944 р., квітень-травень	Кримська наступальна операція, яка завершилася визволенням Криму від німецько-фашистських військ. Ця перемога затьмарила черговим злочином сталінського режиму. У травні 1944 р. за звинуваченням у зраді з півострова було депортовано у віддалені райони СРСР 191 тис. татар, 15 тис. греків, 12,4 тис. болгар, 10 тис. вірмен
1944 р., липень	Львівсько-Сандомирська наступальна операція радянських військ. Звільнення Галичини
1944 р., липень	створення українськими націоналістичними силами Української головної визвольної ради (УГВР) - вищого керівного органу національно-визвольної боротьби українського народу та Генерального секретаріату, який очолив Р.Шухевич
1944 р., серпень	Яссько-Кишинівська наступальна операція радянських військ, у ході якої визволено Молдавську РСР та Ізмаїльську область України

1944 р. вересень-жовтень	Карпато-Ужгородська наступальна операція радянських військ. Визволення Закарпаття
1944 р., 28 жовтня	Остаточне визволення України від німецько-фашистських окупантів
1945 р., 9 травня	остаточна перемога над німецько-фашистськими військами. Завершення Великої Вітчизняної війни на користь СРСР. День Перемоги
1945 р., 2 вересня	завершення Другої світової війни капітуляцією Японії

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Бульба-Боровець Тарас	один з керівників українського повстанського руху часів Другої світової війни. Засновник у червні 1941 р. партизанських загонів «Поліської Січі», які вели боротьбу як проти німецьких, так і проти радянських військ
Ватутін Микола	радянський воєначальник часів Великої Вітчизняної війни. Генерал армії. Герой Радянського Союзу (посмертно). Один із керівників визволення Києва 6 листопада 1943 р. Помер у квітні 1944 р. від поранення, яке завдали українські воїни УПА
Гітлер Адольф	ідеолог нацизму. Одноосібний керівник нацистської Німеччини з 1933 р. по 1945 р. Закінчив життя самогубством 30 квітня 1945 р.
Кирпонос Михайло	радянський військовий діяч часів Великої Вітчизняної війни. Генерал-полковник. Герой Радянського Союзу. Керівник Південно-Західного фронту СРСР. Загинув у вересні 1941 р. під час оборони Києва від німецько-фашистських загарбників

Ковпак Сидір	радянський партизанський командир часів Великої Вітчизняної війни. Двічі герой Радянського Союзу. Керівник Карпатського рейду, що розпочався 12 червня 1943 р.
Кох Еріх	один з лідерів нацистської Німеччини, керівник рейхскомісаріату «Україна». Вирізнявся особливою жорстокістю. Відповідальний за смерть понад 4 млн. осіб в Україні
Маліновський Родіон	радянський військовий діяч часів Великої Вітчизняної війни. Маршал Радянського Союзу 1944 р. Двічі Герой Радянського Союзу
Ольжич Олег	український поет, член ОУН. Був ув'язнений у німецькому концтаборі Заксенгаузен. Закатований у червні 1944 р.
Сабуров Олександр	радянський партизанський командир часів Великої Вітчизняної війни, загони якого діяли на Правобережній Україні. Герой Радянського Союзу
Сталін Йосиф	одноосібний керівник СРСР з 1929 р., Генеральний секретар ВКП(б). Організатор радянської модернізації, масових репресій, голодомору тощо. Під час Великої Вітчизняної війни Верховний головнокомандувач збройними силами СРСР
Стецько Ярослав	український політичний діяч, заступник ОУН-Б. Після прийняття 30 червня 1944 р. у Львові «Акта проголошення відновлення Української держави» був ув'язнений у нацистському концтаборі Заксенгаузен, де перебував до 1944 р.
Строкач Тимофій	радянський державний діяч. Керівник Українського штабу партизанського руху 1942-1945 рр.
Теліга Олена	українська поетеса, член ОУН. Розстріляна нацистами

Тимошенко Семен	радянський військовий діяч часів Великої Вітчизняної війни. Маршал Радянського Союзу 1940 р. Двічі Герой Радянського Союзу. Керівник Південно-Західного фронту СРСР після загибелі М.Кирпоноса
Федоров Олексій	радянський партизанський командир часів Великої Вітчизняної війни. Герой Радянського Союзу
Черняхівський Іван	радянський військовий діяч часів Великої Вітчизняної війни. Двічі Герой Радянського Союзу. Командувач Першим Українським фронтом
Шухевич Роман (Чупринка Тарас)	український політичний та військовий діяч, член ОУН. Керівник УПА 1942-1950 рр. Голова Секретаріату УГВР. Убитий у 1950 р. під час боротьби з Радянською владою

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Антисемітизм	форма національної та релігійної нетерпимості, яка проявляється у ворожому ставленні до євреїв
Бабин Яр	урочище на північно-західній околиці Києва. Місце масових розстрілів німецької окупаційної владою мирного населення (переважно євреїв). За різними оцінками у Бабиному Яру було розстріляно від 100 тис. до 200 тис. осіб
«Барбаросса» план	кодова назва плану воєнної операції фашистської Німеччини проти СРСР, згідно з яким війна проти СРСР повинна була стати «блискавичною», тобто закінчитися перемогою в дуже короткий термін, до того як супротивник зможе мобілізувати та розгорнути свої головні сили
Бліцкріг	«блискавична війна» - тактика нацистської Німеччини ведення швидкоплинної війни, перш ніж противник встигне мобілізувати свої основні

	сили
Велика Вітчизняна війна	війна між СРСР та Німеччиною з 22 червня 1941 р. по 9 травня 1945 р. Розпочалася нападом Німеччини та її союзників на СРСР, а закінчилась капітуляцією Німеччини
Вервольф	ставка А.Гітлера в Україні неподалік від Вінниці
Вермахт	назва збройних сил нацистської Німеччини
Волинська різня	обопільні етнічні чистки українського і польського населення здійснені УПА та польською Армією Крайовою у 1943 р. під час Великої Вітчизняної війни на Волині
Голокост	загибель значної частини єврейського населення Європи в ході систематичного переслідування і знищення його нацистами та їхніми пособниками в Німеччині й на захоплених територіях у 1933-1945 рр. Загинуло 6 млн. євреїв з 10 млн., що проживали в Європі
Гестапо	таємна державна поліція нацистської Німеччини, що боролася з противниками нацистського режиму
Депортація	примусове виселення з постійного місця проживання окремих осіб чи цілих народів
Дистрикт «Галичина»	Адміністративна одиниця у складі генерал-губернаторства Польща, у період німецької окупації
Друга світова війна	найбільший військовий конфлікт в історії людства, що тривав з 1 вересня 1939 р. по 2 вересня 1945 р. Розпочалася Друга світова війна нападом Німеччини на Польщу, а закінчилась капітуляцією

	союзника Німеччини Японії
Карпатський рейд	рейд у Карпатських горах радянських партизан на чолі з С.Ковпаком, який розпочався 12 червня 1943 р.
Колабораціонізм	співпраця з окупаційною владою
Крайова армія	польські націоналістичні партизанські військові формування, що ставили за мету відновити Польську державу. Припинили існування в січні 1945 р.
Людова армія	польські комуністичні партизанські військові формування, що ставили за мету відновлення незалежної Польщі й встановлення там Радянської влади. Армія людова мала підтримку від СРСР. Припинила існування в червні 1944 р.\
Мобілізація	переведення збройних сил держави, промисловості, транспорту та інших галузей економіки на воєнний стан
Нацизм (націонал-соціалізм)	політична ідеологія Німеччини у час третього Рейху
«Новий порядок»	жорстокий режим, установлений німецько-фашистськими загарбниками на окупованій території України та в інших частинах СРСР, що супроводжувався масовими розстрілами і депортацією місцевого населення
Нюрнберзький процес	міжнародний судовий процес на колишніми керівниками нацистської Німеччини, який проходив у м. Нюрнберг з листопада 1945 р. по жовтень 1946 р.

«Ост» план	таємний план нацистської Німеччини з проведення освоєння й німецької колонізації земель Східної Європи. План передбачав винищення частини місцевого населення і перетворення решти на рабів
Остарбайтери	«східні робітники» – німецький термін для означення осіб, вивезених гітлерівцями в роки Другої світової війни на примусові роботи до Німеччини із східних окупованих територій
Пакт Молотова-Ріббентропа	назва таємного додаткового протоколу до договору про ненапад між СРСР та Німеччиною, підписаного у Москві 23 серпня 1939 р. наркомом закордонних справ СРСР В. Молотовим та міністром закордонних справ Німеччини А. фон Ріббентропом
Поліська Січ	українські партизанські збройні формування, створені Тарасом Бульбою-Боровцем улітку 1941 р., що вели боротьбу як проти німецьких, так і проти радянських військ
Радянізація	система заходів, спрямованих на встановлення радянської влади, побудову соціалістичного суспільства за економічною та політичною моделлю СРСР у західноукраїнських землях
Рейхскомісаріат «Україна»	адміністративна одиниця нацистської окупаційної влади, яка охоплювала значну частину українських та білоруських земель. Очолював Е.Кох. Центром рейхскомісаріату «Україна» було м. Рівне
Репатріація	повернення на батьківщину колишніх полонених, біженців, вимушених переселенців
Рух Опору	антифашистський національно-визвольний рух у роки Другої світової війни проти окупантів

Трансністрія	адміністративна одиниця на Південно-Західній Україні, яка під час окупації перебувала під владою Румунії
Третій рейх	інша назва нацистської Німеччини (1933-1945 рр.)
Українська головна визвольна рада (УГВР)	вищий керівний орган національно-визвольної боротьби українського народу, який був обраний у липні 1944 р. на установчих зборах представників націоналістичних політичних сил, метою яких було проголошення самостійної України
Українська повстанська армія (УПА)	українське військово-політичне формування, що діяло в Україні у 40-50-х роках і у ході війни вело боротьбу як проти фашистської Німеччини, так і проти радянських військ. Очолив УПА Роман Шухевич (прізвисько Тарас Чупринка)

Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Варіант 1

1. Збройний опір Червоній армії під час їх вступу на територію західноукраїнських земель в 1939-1940 рр. чинили:
 - А підрозділи польської армії
 - Б підрозділи румунської армії
 - В загони ОУН та УПА
 - Г місцеве населення
2. Які терміни і поняття слід використовувати для характеристики процесу радянізації на західноукраїнських землях в 1939-1941 рр.?
 - А націоналізація, депортація, українізація, репресії
 - Б індустріалізація, суцільна колективізація, «червоний терор»
 - В «культурна революція», кооперація, евакуація, депопуляція
 - Г відбудова, інкорпорація, мілітаризація, мобілізація
3. Яка подія відбулась на початку Великої Вітчизняної війни?
 - А битва за Дніпро
 - Б Корсунь-Шевченківська наступальна операція
 - В Карпато-Ужгородська наступальна операція
 - Г танкова битва в районі міст Рівне – Луцьк – Дубно – Броди
4. Проголошення Акта відновлення Української держави у Львові 30 червня 1941 р. стала можливим:
 - А у результаті цілеспрямованих дій німецької окупаційної адміністрації
 - Б у результаті цілеспрямованих дій ОУН(б)
 - В через бажання радянського керівництва зберегти контроль над Україною.
 - Г через підтримку Угорщиною та Румунією ідеї створення буферної Української держави
5. Воєнна операція з оборони Києва влітку-восени 1941 р. завершилась:
 - А переходом Червоної армії в контрнаступ
 - Б стабілізацією фронту і переходом до позиційної війни
 - В катастрофою Південно-Західного фронту
 - Г перемогою Червоної армії в битві за Дніпро

6. Яку назву мав координаційний орган партизанського руху в Україні, який було створено в 1942 р. під керівництвом генерала Т. Строкача?

- А Український партизанський центр
- Б Український штаб партизанського руху
- В Український відділ партизанського руху
- Г Партизанський штаб України

7. Установіть послідовність подій.

- А «Карпатський рейд» партизанського з'єднання С. Ковпака
- Б Утворення УПА
- В Проголошення Акта відновлення Української Держави
- Г Постанова ДКО СРСР про виселення татар із Криму в східні райони СРСР

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

8. Вкажіть основні підсумки Другої світової війни для України.

- 1 лібералізація та демократизація суспільно-політичного життя
- 2 зростання автономістських настроїв у партійно-радянському керівництві УРСР
- 3 об'єднання основного масиву українських етнічних земель у межах однієї держави
- 4 вихід республіки на міжнародну арену, вступ до ООН
- 5 численні людські втрати та матеріальні збитки народного господарства УРСР
- 6 припинення бойових дій загонів УПА
- 7 утворення автономних областей у складі УРСР – Кримської АРСР і Закарпатської України

Україна в роки Другої світової війни (1939-1945 рр.)

Варіант 2

1. Північна Буковина увійшла до складу УРСР:
 - А 1938 р.
 - Б 1939 р.
 - В 1940 р.
 - Г 1941 р.
2. Улітку – восени 1941 р. Червона армія на території УРСР вела:
 - А оборонні бої, відступаючи на схід
 - Б широкомасштабні наступальні операції
 - В «позиційну війну», стримуючи наступ ворога
 - Г успішні наступальні операції на окремих ділянках фронту
3. Із поданого переліку оберіть пункт, який відповідає змістові нацистського плану «Ост».
 - А включення України до складу III рейху на правах автономії
 - Б перетворення України на «життєвий простір арійської раси»
 - В розчленування території України і створення декількох маріонеткових українських держав
 - Г перетворення України на промислову базу III рейху і джерело дешевої робочої сили
4. Згідно з планом «Барбаросса» головний удар німецьких військ завдавала група армій:
 - А «Південь» в Україні в напрямку Києва
 - Б «Центр» в Білорусії в напрямку на Москву
 - В «Північ» у Прибалтиці у напрямку на Ленінград
 - Г «Південна Україна» в Молдавії в напрямку на Одесу
5. Що в роки Великої Вітчизняної війни називалося «Східним валом»?
 - А радянські укріплення вздовж нового кордону
 - Б німецькі укріплення вздовж правого берега Дніпра
 - В лінія радянсько-польського кордону в 1921-1939 рр.
 - Г східний кордон III рейху
6. Яким терміном можна охарактеризувати участь українців у створенні нацистами дивізії СС «Галичина»?
 - А остарбайтер
 - Б Голокост
 - В космополітизм
 - Г колабораціонізм

7. Видатними представниками радянського партизанського руху в роки війни були:

- А С. Тимошенко, М. Кирпонос, М. Ватутін
- Б С. Ковпак, О. Федоров, О. Сабуров
- В А. Мельник, С. Бандера, Р. Шухевич
- Г О. Довженко, О. Теліга, О. Ольжич

8. Вирішальну роль у формуванні Української повстанської армії (УПА) відіграла

- А ОУН (Бандери)
- Б ОУН (Мельника)
- В «Поліська Січ»
- Г Українська головна визвольна рада (УГВР)

9. Депортація у травні 1944 р. кримських татар була складовою:

- А нацистського «нового порядку»
- Б боротьби з ОУН та УПА
- В сталінської репресивної політики
- Г політики освоєння цілини

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

10. У результаті битви за Дніпро було:

- 1 подолано стратегічно важливий рубіж нацистської оборони «Східний вал»
- 2 визволено Київ та окремі райони Правобережжя
- 3 вдалося врятувати від зруйнування Дніпрогес
- 4 завершено докорінний перелом у Великій Вітчизняній війні
- 5 здійснено вихід Червоної армії до державного кордону СРСР
- 6 утворено Український штаб партизанського руху
- 7 виведено з війни Румунію та Угорщину

Розділ 7. УКРАЇНА В ПЕРШІ ПОВОЄННІ РОКИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1944 р.	створення Народного комісаріату закордонних справ УРСР на чолі з Д. Мануїльським
1944 р., 9 вересня	укладення між урядом УРСР і Польським комітетом національного визволення Люблінської угоди, згідно з якою частина українських земель (Холмщина, Лемківщина, Надсяння, частина Підляшшя) з населенням майже 800 тис. українців передавалася Польщі
1944 р., 26 листопада	схвалення з'їздом Народних комітетів Закарпаття в м. Мукачеві Маніфесту про возз'єднання Закарпатської України з Радянською Україною
1945 р.	включення УРСР до складу 47 країн-засновниць ООН разом із БРСР (Білорусією) та СРСР
1945 р., 29 червня	договір між ЧСР (Чехословацькою республікою) і СРСР, який юридично закріпив рішення з'їзду в Мукачеві від 26 листопада 1944 р. Офіційно Закарпаття було включено до складу УРСР
1945 р., 16 серпня	укладення договору про радянсько-польський кордон, який встановлювався по «лінії Керзона» з відхиленням на схід (тобто на користь Польщі) на 5-8 км, а в окремих районах навіть на 17-30 км
1946 р., 22 січня	указ Президії Верховної Ради СРСР про утворення у складі УРСР Закарпатської області
1946 р., 8 - 10 березня	ліквідація Української греко-католицької церкви. Відбувся Львівський собор, який скасував Берестейську церковну унію 1596 р. і проголосив возз'єднання греко-католицької церкви з

	російською православною. УГКЦ змушена була піти у підпілля
1946 р.	затвердження Верховною Радою СРСР п'ятирічного плану відбудови і розвитку народного господарства на 1946-1950 рр.
1946-1947 рр.	післявоєнний голод в Україні
1947 р., 10 лютого	підписання радянсько-румунського договору, за яким до УРСР відходили Північна Буковина, Хотинщина, Ізмаїльщина (закріплювалися кордони, встановлені у 1940 р.)
1947 р., 28 квітня – 28 серпня	проведення польською владою операції «Вісла», суть якої полягала у депортації залишків українського населення Закерзоння на захід і північ Польщі з метою його асиміляції та знищення баз діяльності ОУН-УПА. У ході операції було переселено близько 150 тис. українців, а УПА зазнала великих втрат. Операція була узгоджена з керівництвом СРСР
1950 р., 5 березня	загибель у с. Білогорща на Львівщині головнокомандувача УПА Р. Шухевича
1951 р.	завершення процесу українсько-польських територіальних домовленостей, коли на прохання Польщі відбувся обмін прикордонними ділянками

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Гончар Олесь	український прозаїк, публіцист. Учасник Великої Вітчизняної війни. Голова правління Спілки письменників України. Автор трилогії «Прапорonosці», романів «Троніка», «Собор» та ін. У 1968 р., після публікації роману «Собор», зазнав цькування з боку радянської влади
Жданов Андрій	радянський партійний та державний діяч. Секретар ЦК ВКП(б) з питань ідеології. Від прізвища А.Жданова походить ідеологічна кампанія у СРСР - «ждановщина» , розгорнута у 1946-1949 рр.
Лисенко Трофим	радянський академік, агроном та біолог. Засуджував генетику. Від прізвища Т. Лисенка походить політична кампанія з переслідування групи генетиків і тимчасової заборони генетики
Мануїльський Дмитро	радянський державний діяч. Народний комісар закордонних справ УРСР у 1944-1953 рр. Голова делегації УРСР на міжнародній конференції у Сан-Франциско (1945 р.), на якій було створено ООН
Сліпий Йосип	український церковний діяч. Митрополит УГКЦ з 1944 р. У 1945 р. ув'язений радянською владою. У 1963 р. звільнений і висланий за межі СРСР
Хрущов Микита	радянський державний та партійний діяч. З 1938 р. по 1949 р. - перший секретар ЦК КП(б)У (з перервою, коли у березні- грудні 1947 р. першим секретарем ЦК КП(б)У був Л.Каганович). Голова СРСР та перший секретар ЦК КПРС (Комуністичної Партії Радянського Союзу) після смерті Й.Сталіна у 1953-1964 рр. Проводив політику політичної та економічної лібералізації

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

«Вісла» операція	здійснена польським урядом у квітні-серпні 1947 р. – депортації залишків українського населення Закерзоння на захід і північ Польщі з метою його асиміляції та знищення баз діяльності ОУН-УПА. У ході операції було переселено близько 150 тис. українців, а УПА зазнала великих втрат. Операція була узгоджена з керівництвом СРСР.
Ждановщина	ідеологічна кампанія в СРСР, розгорнута у 1946-1949 рр. у галузі науки, літератури, культури та мистецтва, у ході якої були піддані нищівній критиці діяльність інститутів історії України та історії української літератури, творчих спілок, редакцій газет і журналів, видатних діячів української культури – письменників, композиторів, режисерів тощо. Назва походить від прізвища секретаря ЦК ВКП(б) з питань ідеології А.Жданова
Космополітизм	теорія і практика, в основу яких покладено тезу про пріоритетність загальнолюдських цінностей над цінностями окремої нації
Лисенківщина	політична кампанія з переслідування групи генетиків і тимчасової заборони генетики. Назву кампанія отримала від прізвища радянського академіка Т. Лисенка
Організація Об'єднаних Націй (ООН)	міжнародна організація, створена у 1945 р. з метою підтримки миру та безпеки у світі. УРСР була співзасновницею ООН
План Маршалла	програма економічної допомоги країнам Європи після Другої світової війни, висунута держсекретарем США Дж.Маршаллом. СРСР відмовився від цієї допомоги

Радянізація	система заходів, спрямованих на встановлення радянської влади, побудову соціалістичного суспільства за економічною та політичною моделлю СРСР у західноукраїнських землях
«Справа лікарів»	кримінальна справа проти групи високопоставлених радянських лікарів, звинувачених у змові і вбивстві ряду радянських лідерів. Витоки кампанії відносяться до 1948 р., коли лікар Лідія Тимащук звернула увагу компетентних органів на відхилення у лікуванні А.Жданова, що призвело до смерті пацієнта. Кампанія закінчилася одночасно зі смертю Й.Сталіна у 1953 р., після чого з обвинувачених було знято звинувачення та звільнено від переслідувань

Україна в перші повоєнні роки

Варіант 1

1. Що з названого належить до причин відновлення репресій після Великої Вітчизняної війни?
 - А масові виступи населення проти політичного режиму
 - Б прагнення Й. Сталіна придушити самосвідомість населення
 - В виникнення опозиційних угруповань в партії
 - Г прагнення Й. Сталіна зміцнити країну перед загрозою «холодної війни»
2. У якому році Українська РСР стала членом ООН?
 - А 1945 р.
 - Б 1947 р.
 - В 1949 р.
 - Г 1954 р.
3. Суть політики радянзації західних областей України у період повоєнної відбудови (1945 – початок 1950-х рр.) полягала:
 - А у переселенні українців західних областей до центральних і східних областей УРСР
 - Б в уніфікації всіх сфер життя відповідно до норм, утверджених у СРСР
 - В у репресіях проти священників УГКЦ
 - Г у придушенні збройної боротьби підпілля ОУН і загонів УПА
4. Що було однією з особливостей повоєнної відбудови України (1945 – початок 1950-х рр.)?
 - А широкомасштабне залучення висококваліфікованих європейських спеціалістів
 - Б використання західної фінансової та технічної допомоги за «планом Маршалла»
 - В першочергова відбудова галузей важкої промисловості, транспорту, енергетики
 - Г спрямування основних капіталовкладень у сільське господарство, соціальну сферу
5. До розгрому якої галузі науки привела перемога у 1940-х рр. так званого «лисенківського напрямку» – вчення Т. Лисенка?
 - А астрономії
 - Б генетики
 - В політичної економії

6. Чим було зумовлене таке повідомлення сільгоспвідділу ЦК КП(б)У
«З лютого 1946 р. почався масовий наплив населення Одеської, Полтавської, Київської, Вінницької областей у західні області України за хлібом...»?
- А повоєнною хвилею колективізації
 - Б повоєнним голодом
 - В радянізацією західних областей України
 - Г збройною боротьбою ОУН-УПА

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які з указаних подій відбулися в один рік?
- 1 грошова реформа
 - 2 операція «Вісла»
 - 3 Львівський собор
 - 4 скасування карткової системи
 - 5 початок четвертої п'ятирічки
 - 6 загибель командувача УПА Р. Шухевича
 - 7 створення раднаргоспів
8. Які події суспільно-політичного життя УРСР відбулися в період повоєнної відбудови?
- 1 саморозпуск УГКЦ
 - 2 придушення організованого збройного опору УПА
 - 3 створення Української робітничо-селянської спілки
 - 4 перенесення столиці УРСР з Харкова до Києва
 - 5 утворення Закарпатської області
 - 6 проведення перших альтернативних виборів до Верховної Ради УРСР
 - 7 депортація кримських татар, болгар, вірменів і греків

Україна в перші повоснні роки

Варіант 2

1. Розпорядження *«Швидкими темпами переселити українців і мішані сім'ї на приєднані землі, не утворюючи групи і не ближче, ніж за 100 км від кордону»* стосується:
 - А акції «пацифікації»
 - Б операції «Вісла»
 - В плану «Ост»
 - Г операції «Велика блокада»
2. На що сподівалися бійці УПА, які вели нерівну боротьбу в 1940-50-х рр. із радянськими каральними органами?
 - А загальне повстання населення проти радянської влади
 - Б початок війни між СРСР та країнами Заходу
 - В зміну влади в СРСР
 - Г проголошення УРСР своєї незалежності
3. Низькі темпи розвитку легкої промисловості та сфери послуг УРСР у період післявоєнної відбудови були спричинені
 - А визначеності пріоритетності відбудови важкої промисловості
 - Б відсутності попиту населення на товари і послуги
 - В значними постачаннями товарів легкої промисловості по системі ленд-ліз
 - Г скасуванням карток на продовольчі і промислові товари
4. Про яку міжнародну організацію йдеться у цитованому документі?
«Засідання рекомендує, щоб УРСР і БРСР були запрошені стати членами-засновниками пропонованої міжнародної організації»
 - А Лігу Націй
 - Б Раду Європи
 - В ООН
 - Г Раду економічної взаємодопомоги
5. Розвиток культури в період 1946-1953 рр. характеризувався:
 - А відродженням традицій українізації
 - Б створеннями творчих літературно-мистецьких об'єднань
 - В послабленням партійного керівництва і контролю
 - Г проведенням кампанії проти «низькопоклонства перед Заходом»

6. Установіть відповідність між датами і подіями.

1 1945 р.	А ліквідація УГКЦ
2 1946 р.	Б загибель командувача УПА Р. Шухевича
3 1947 р.	В приєднання Криму до УРСР
4 1950 р.	Г участь української делегації в роботі
установчої конференції ООН у Сан-Франциско
	Д здійснення польськими військами операції
«Вісла»

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які із зазначених тверджень указують на особливості відбудови в Україні після Другої світової війни?

- 1 здійснювалася за рахунок іноземної допомоги
- 2 здійснювалася згідно з чітким директивним планом, пріоритетними були визначені галузі важкої промисловості та енергетики
- 3 перенесення великих машинобудівних підприємств у Західну Україну
- 4 ускладнювалася голодом 1947 р. і збройною боротьбою на західноукраїнських землях
- 5 найшвидшими темпами відбудовувався житловий фонд, оскільки 10 млн. осіб не мали даху над головою
- 6 для відновлення енергетики започатковано зведення АЕС
- 7 для реалізації планів використовувалася праця полонених та ентузіазм населення

Розділ 8. УКРАЇНА В УМОВАХ ДЕСТАЛІНІЗАЦІЇ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1953 р., 5 березня	помер одноосібний керівник СРСР Й.Сталін
1954 р., 7 січня	створення Черкаської області у складі УРСР
1954 р., 19 лютого	на честь 300-річчя возз'єднання України з Росією указ Президії Верховної Ради СРСР «Про передачу Кримської області зі складу РРФСР до складу УРСР», «враховуючи спільність економіки, територіальну близькість і тісні господарські зв'язки між Кримською областю і Українською РСР»
1954 р., лютий-березень	початок освоєння цілинних земель. З України до Казахстану та Сибіру була направлена значна кількість людських і матеріальних ресурсів
1956 р., 14-25 лютого	XX з'їзд КПРС, на якому М.Хрущов виступив із закритою доповіддю «Про культ особи Й.Сталіна та його наслідки»
1956 р., 30 червня	постанова ЦК КПРС «Про подолання культу особи та його наслідків»
1957 р.	створення раднаргоспів - територіальних органів управління, замість галузевих міністерств запуск у СРСР першого штучного супутника Землі
1959 р.	заснування на Львівщині Л.Лук'яненком Української робітничо-селянської спілки (УРСС), яка ставила за мету побудову незалежної радянської соціалістичної держави
1960 р., 6 листопада	відкриття Київського метрополітену

1961 р., 12 квітня	політ у космос першої у світі людини – Ю.Гагаріна
1961 р., травень	у Львові розпочався закритий судовий процес над Українською робітничо-селянською спілкою (УРСС). Суд засудив лідера спілки Л.Лук'яненка до розстрілу. Незабаром вирок замінили 15 роками позбавлення волі
1964 р., 14 жовтня	звільнення М. Хрущова з усіх посад «за станом здоров'я». Першим секретарем ЦК КПРС став Л. Брежнєв

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Антонов Олег	радянський учений, академік, провідний авіаконструктор СРСР. Жив і помер у Києві
Гагарін Юрій	радянський космонавт, який здійснив перший у світі політ у космос 12 квітня 1961 р.
Глушков Віктор	радянський учений, кібернетик та математик. Один з перших у світі творців комп'ютерної техніки
Кандиба Іван	український дисидент, один з членів УРСС. Засуджений радянською владою у 1961 р.
Кириченко Олексій	радянський державний та партійний діяч. Перший секретар ЦК КПУ (Комуністичної Партії України) в 1953-1957 рр. Перший українець за походженням, який очолив КПУ
Лук'яненко Левко	український дисидент. Засновник у 1959 р. УРСС. У 1961 р. засуджений до розстрілу. Незабаром вирок замінили 15 роками позбавлення волі
Патон Борис	радянський та український науковець у галузі зварювальних процесів, металургії і технології металів. Президент Академії Наук України з 1962 р.
Підгорний Микола	радянський державний та партійний діяч. Перший секретар ЦК КПУ (Комуністичної Партії України) з 1957 р. по 1963 р.
Симоненко Василь	український радянський журналіст та поет-шістдесятник. Автор збірок поезії «Тиша і грім», «Земне тяжіння» та ін. Відомий вірш В. Симоненка «Лебеді материнства». У 1963 р.

	поет помер від побоїв, які завдали агенти спецслужб СРСР
--	--

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Відлига	назва періоду перебування М.Хрущова при владі в СРСР (1953-1964 рр.), що характеризувався політикою десталінізації, політичною реабілітацією і непослідовністю реформ
Волюнтаризм	соціально-політична діяльність, що характеризується суб'єктивними бажаннями, рішеннями окремих осіб чи груп осіб
Десталінізація	процес ліквідації наслідків сталінізації, який розпочався у СРСР після смерті Й.Сталіна
Дисидентство	опозиційний рух проти панівного державного ладу, протистояння офіційній ідеології та політиці
Карибська криза	напружене протистояння СРСР та США у 1962 р. з приводу розміщення радянських ядерних ракет на Кубі
Кукурудзяна кампанія	надпрограма М.Хрущова - спроба вирішити проблему з кормами худоби, збільшивши обсяги виробництва кукурудзи, але зменшивши посіви пшениці та інших цінних культур в Україні. «Кукурудзяна епопея» набула надмірно великих розмірів. У 1963 р. «цариця полів» зайняла 40% усіх посівних площ
Лібералізація	пом'якшення політичного режиму, вільнодумство
Науково-технічна революція	процес якісного перетворення продуктивних сил на основі досягнень науки і техніки

(НТР)	
Надпрограма у тваринництві	надпрограма М.Хрущова, метою якої було за 3-4 роки наздогнати США у виробництві м'яса, молока та масла на душу населення. У результаті завищені плани здачі продукції тваринництва призвели до зменшення поголів'я худоби
Раднаргоспи (Ради народного господарства)	територіальні органи управління, створені у 1957 р. замість галузевих міністерств, які помітно поліпшили керування економікою регіонів, але призвели до розриву зв'язків між окремими галузями
Реабілітація політична	виправдання, поновлення доброго імені чи репутації несправедливо обвинуваченої, обмовленої або засудженої особи
Українська робітнича селянська спілка (УРСС)	українська підпільна організація, заснована на Львівщині у 1959 р. Л.Лук'яненком. УРСС ставила за мету побудову незалежної радянської соціалістичної держави
Цілинна епопея	надпрограма М.Хрущова з освоєння цілинних земель, у якій взяло участь 80 тис. українських юнаків та дівчат
Шістдесятники	нове покоління митців, які відійшли від шаблонної тематики попередніх часів, не закликали до боротьби за мир, не писали про передовиків колгоспників і робітників заводів, а виходили з того, що «...поезія має бути поезією, а не агітацією у віршованій формі»

Україна в умовах деєталінізації (1953-1964 рр.)

Варіант 1

1. Хто з керівників СРСР виступив із доповіддю, що засуджувала культ особи Сталіна на XX з'їзді КПРС?
 - А М. Хрущов
 - Б М. Горбачов
 - В Л. Брежньєв
 - Г Ю. Андропов
2. Які територіальні зміни УРСР відбулися в зв'язку з відзначенням 300-річчя входження України до складу Росії?
 - А об'єднання Одеської та Ізмаїльської областей
 - Б утворення Закарпатської області
 - В передача Кримської області до складу республіки
 - Г перейменування Сталінської області на Донецьку
3. Яка група репресованих сталінським режимом громадян України не підлягала реабілітації в роки «відлиги»?
 - А партійні функціонери – жертви політичних процесів 1937-1938 рр.
 - Б в'язні, засуджені за статтею «шкідництво»
 - В колишні в'язні німецьких концтаборів часів Другої світової війни
 - Г в'язні, засуджені за звинуваченням в «українському буржуазному націоналізмі»
4. Яким методом намагалися вирішити житлову проблему у хрущовський період?
 - А перебудовою існуючих житлових площ
 - Б масовим будівництвом дешевого державного житла
 - В наданням кредитів усім бажаючим придбати житло
 - Г створенням житлових кооперативів
5. У якому році було створено одну з перших дисидентських організацій – Українську робітничо-селянську спілку?
 - А 1954 р.
 - Б 1956 р.
 - В 1959 р.
 - Г 1965 р.

6. Установіть відповідність між назвами періодів в історії України та поняттями і термінами, які потрібно використовувати для їх характеристики.

1 Радянська модернізація (1929-1938 рр.)	А демократизація, реформа, реабілітація, раднаргоспи
2 Велика Вітчизняна війна (1941-1945 рр.)	Б «холодна війна», голод, операція «Вісла», «ждановщина»
3 Післявоєнна відбудова (1945-1953 рр.)	В п'ятирічка, колективізація, голодомор, масові репресії
4 Десталінізація (1953-1964 рр.)	Г розвинутий соціалізм, дефіцит, правозахисники, «самвидав»
Д мобілізація, евакуація, «новий порядок», Голокост, рух Опору

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які заходи були здійснені М. Хрущовим у сільському господарстві 1953-1964 рр.?

- 1 створення МТС
- 2 перетворення частини колгоспів на радгоспи
- 3 освоєння цілинних і перелогових земель, розширення посівів кукурудзи
- 4 створення агропромислових комплексів
- 5 ліквідація «неперспективних сіл»
- 6 повна ліквідація присадибних ділянок колгоспників
- 7 програма по збільшенню виробництва м'яса та молока під гаслом «Наздогнати і перегнати США»

Україна в умовах десталінізації (1953-1964 рр.)

Варіант 2

1. Рішення XX з'їзду КПРС сприяли:
 - А припиненню звеличення ролі партійних керівників
 - Б посиленню ідейної свідомості та згуртованості радянського суспільства
 - В розкріпаченню свідомості радянських людей
 - Г зміцненню авторитету СРСР в соціалістичному таборі
2. Укажіть, хто із зазначених діячів був авіаконструктором.
 - А Б. Патон
 - Б О. Антонов
 - В В. Глушков
 - Г М. Амосов
3. Поява поняття «раднаргоспи» була пов'язана:
 - А з укрупненням колгоспів та ліквідацією МТС
 - Б з освоєнням цілинних та перелогових земель
 - В зі здійсненням децентралізації управління народним господарством
 - Г із запровадженням держриятництва на підприємствах
4. В роки науково-технічної революції (НТР) в СРСР її досягнення впроваджувались переважно у:
 - А виробництво товарів народного споживання
 - Б розвиток воєнно-промислового комплексу
 - В розвиток сільського господарства
 - Г розбудову транспортної мережі
5. Чим була зумовлена поява руху шістдесятників?
 - А лібералізацією суспільно-політичного життя
 - Б припиненням переслідувань діячів українського національно-визвольного руху
 - В активною діяльністю груп українських дисидентів
 - Г відмовою КПРС від впровадження єдиного мистецького методу – соціалістичного реалізму
6. Який твір О. Гончара викликав негативну реакцію з боку партійно-радянського керівництва УРСР?
 - А «Тронка»
 - Б «Прапорonoсці»
 - В «Собор»
 - Г «За мить щастя»

7. Що було притаманне духовному життю України в умовах деєталінізації (1953-1964 рр.)?

- А відмова держави від антицерковної політики
- Б ліквідація цензури
- В уповільнення темпів русифікації
- Г вихід на літературний і суспільний обрії плеяди талановитої творчої молоді

8. Установіть послідовність подій.

- А створення системи раднаргоспів
- Б початок освоєння цілинних і перелогових земель
- В політ першої людини в космос
- Г засудження культу особи Й. Сталіна на XX з'їзді КПРС

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

9. Які з наведених положень були складовими політики деєталінізації (1953-1964 рр.)?

- 1 ліквідація системи ГУЛАГу, амністія і реабілітація незаконно засуджених
- 2 ліквідація монополії КПРС на владу
- 3 розширення прав республік у адміністративно-політичній, фінансовій, матеріально-технічній сферах
- 4 розширення мережі церковних громад
- 5 реформа силових відомств та впровадження в їх діяльність принципу законності
- 6 створення національних комуністичних партій
- 7 реабілітація депортованих кримських татар і повернення їх на батьківщину

Розділ 9. УКРАЇНА В ПЕРІОД ЗАГОСТРЕННЯ КРИЗИ РАДЯНСЬКОЇ СИСТЕМИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1963- 1972 рр.	перебування на посаді першого секретаря ЦК КПУ П.Шелеста
1964 р., жовтень	першим секретарем (з 1966 р. Генеральним секретарем) ЦК КПРС (Комуністичної Партії Радянського Союзу) стає Л.Брежнєв
1965 р., вересень	початок економічної реформи О.Косигіна. Суть нових підходів полягала у розширенні самостійності підприємств та переведення їх на госпрозрахунок перша хвиля арештів дисидентів в УРСР
1965 р., 4 вересня	маніфестація проти радянських репресій у київському кінотеатрі «Україна» під час прем'єри фільму С.Параджанова «Тіні забутих предків». У цій акції брали участь І. Дзюба, В. Стус, В. Чорновіл та ін.
1965 р., грудень	І. Дзюба надіслав листа на ім'я першого секретаря ЦК КПУ П.Шелеста та Голови Ради Міністрів УРСР В. Щербицького з протестом проти арештів українських дисидентів. До листа І.Дзюба додав власну книгу «Інтернаціоналізм чи русифікація?»
1966-1970 рр.	восьма «золота» п'ятирічка СРСР, яку назвали найкращою на останні 30 років
1967 р.	публікація за межами СРСР документальної збірки В.Чорновола «Лихо з розуму». За це В.Чорновола було засуджено на три роки позбавлення волі
1968 р.	події «Празької весни» у Чехословаччині

1968 р.	139 українських діячів науки, літератури та мистецтва звернулися з листом до керівника СРСР Л.Брежнєва, у якому висловлювали рішучий протест проти арештів в Україні та утисків української культури
1970-1972 рр.	видання у Львові В.Чорноволом самвидавничого нелегального журналу «Український вісник»
1972 р.	запровадження обов'язкової середньої освіти в СРСР головою ЦК КПУ став В.Щербицький, який займав централістську позицію щодо відносин із Москвою апогей другої сили арештів дисидентів в УРСР
1972-1989 рр.	Перебування на посаді Першого секретаря ЦК КПУ В.Щербицького
1975 р.	нарада з безпеки та співробітництва в Європі, на якій керівники Радянського Союзу поряд з іншими європейськими державами підписали Гельсінський акт, що передбачав гарантію громадських прав і свобод на територіях країн-учасниць наради
1976 р., листопад	створення у Києві Української Гельсінської Групи (УГГ), тобто групи сприяння виконанню Гельсінських угод щодо прав людини, які були підписані СРСР 1975 р.
1977 р., жовтень	прийняття нової Конституції СРСР

1978 р., 20 квітня	прийняття нової Конституції УРСР. Пунктами Конституції було встановлено, що УРСР зберігала за собою право вільного виходу з СРСР (механізм реалізації цього права не обговорювався); в УРСР побудоване «розвинуте соціалістичне суспільство», керівною і спрямовуючою силою радянського суспільства, ядром його політичної системи є КПРС (6 стаття)
---------------------------	--

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Брежнєв Леонід	радянський державний та партійний діяч. Керівник СРСР та ЦК КПРС з 1964 р. по 1982 р. Період правління Л.Брежнєва характеризувався наростанням кризи радянської системи і отримав назву «застій»
Горська Алла	українська художниця, представниця покоління шістдесятників, діяч правозахисного руху в Україні. Була вбита за загадкових обставин 1970 р.
Григоренко Петро	радянський генерал-майор, правозахисник. Перебував у радянських тюрмах, таборах і психушках за підтримку права кримських татар повернутися на історичну батьківщину. Один із засновників Української Гельсінської групи (УГГ)
Дзюба Іван	український громадський діяч, літературознавець. Автор книги «Інтернаціоналізм чи русифікація» 1965 р., у якій засуджував політику русифікації керівництва СРСР та УРСР. Заарештований радянською владою у 1972 р.
Загребельний Павло	український радянський письменник, член КПРС. Роман П.Загребельного «Розгін» відзначено державною премією СРСР
Костенко Ліна	українська письменниця-шістдесятниця, поетеса. Підписала лист-протест проти арештів української інтелігенції. Авторка поеми «Маруся Чурай»

Марченко Валерій	український перекладач, літературознавець дисидент-правозахисник. Радянською владою неодноразово засуджений. Помер у тюремній лікарні 1984 р.
Параджанов Сергій	вірменський та український кінорежисер, представник українського поетичного кіно. Міжнародне визнання отримав після екранізації у 1964 р. фільму «Тіні забутих предків»
Руденко Микола	український письменник, громадський діяч, дисидент-правозахисник. Засновник і голова Української Гельсінської Групи (1976 р.). Неодноразово засуджений Радянською владою
Стус Василь	український поет-шістдесятник, дисидент-правозахисник. Член УГГ. Неодноразово засуджений Радянською владою. Помер у в'язниці 1985 р. Автор поетичної збірки «Дорога болю»
Чорновіл В'ячеслав	український журналіст, громадський та політичний діяч, дисидент-правозахисник. Член УГГ. Неодноразово засуджений Радянською владою. Автор книги «Лихо з розуму». Редактор самвидавчого журналу «Український вісник»
Шелест Петро	український радянський партійний та державний діяч. Перший секретар ЦК КПУ 1963-1972 рр. Відстоював позицію розширення самостійності УРСР. Автор книги «Україна наша радянська»
Щербицький Володимир	радянський партійний та державний діяч. Перший секретар ЦК КПУ з 1972 р. по 1989 р. Займав централістську позицію щодо відносин із Москвою. Підпорядковував економічні інтереси України союзним потребам. Сприяв русифікації. Боровся з дисидентським рухом

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Госпрозрахунок (господарський розрахунок)	система економічних відносин, за якої підприємства одержують певну самостійність, відшкодовують витрати на виробництво продукції своїми доходами, розпоряджаються прибутком, матеріально стимулюють якісну працю робітників; поєднує централізоване керівництво з певною господарською самостійністю підприємств
Дефіцит	перевищення попиту над пропозицією товарів та послуг (відсутність певних товарів та послуг на ринку)
Застій	період правління Л.Брежнєва (1964-1982 рр.), який характеризувався політикою, що заперечувала будь-які спроби оновлення суспільства, консервувала існуючий режим, наслідком чого стало наростання кризи радянського ладу
Золота п'ятирічка	восьма п'ятирічка у СРСР 1966-1970 рр., яку назвали найкращою на останні 30 років
«Інтернаціоналізм чи русифікація?»	надрукована у 1965 р. книга І.Дзюби, у якій автор засуджує політику русифікації
Комітет державної безпеки (КДБ)	орган державного управління у сфері забезпечення державної безпеки СРСР. Утворений у березні 1954 р.
Консерватизм	прихильність традиційним цінностям, стабільності, несприйняття радикальних реформ та перетворень
Косигінська економічна реформа	економічна реформа голови Ради Міністрів СРСР О.Косигіна, яка розпочалася у 1965 р. Суть нових підходів полягала у розширенні самостійності підприємств та переведення їх на госпрозрахунок

«Лихо з розуму»	складений у 1967 р. В.Чорноволом документальний збірник арештів радянською владою української інтелігенції 1965-1966 рр. За цю книгу В.Чорновіл був ув'язнений на три роки
Неосталінізм	Часткова реанімація сталінської командно-адміністративної системи у часи правління у СРСР Л.Брежнєва
Номенклатура	панівна партійна еліта в СРСР, що цілком контролювала всі сфери життя суспільства
Поетичне кіно	Український кінематограф 1960-1970-х рр., представлений С.Параджановим, І.Миколайчуком, Ю.Ілленком тощо
Правозахисник	кожен, хто сповідує філософію верховенства прав людини, висловлює власні думки та виступає на захист прав людини
Празька весна	період політичної лібералізації у Чехословаччині 1968 р., який закінчився введенням у країну військ СРСР
Самвидав	у СРСР неофіційне копіювання і розповсюдження творів, не схвалених радянським режимом
Стагнація	застій в економічному розвитку
Українська Гельсінська Група (УГГ)	створена у Києві 1976 р. громадська організація сприяння виконанню Гельсінських угод, які були підписані СРСР 1975 р. Очолив УГГ М. Руденко. До складу входили О.Бердник, генерал П.Григоренко, Л.Лук'яненко, І.Кандиба, М.Маринovich та ін., усього 37 осіб. Завдання УГГ: ознайомлювати українське суспільство з Декларацією прав людини ООН, збирати докази порушення владою прав людини, домагатися безпосереднього контакту України з іншими країнами, акредитації у республіці представників закордонної преси, вільного обміну інформацією та ідеями. До 1980 р. майже три чверті УГГ отримали терміни ув'язнення від 10 до 15 років. Решті дозволено було емігрувати

Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.)

Варіант 1

1. Як Конституція УРСР 1978 р. визначала соціально-економічний лад, що існував в республіці?
 - А база для побудови соціалізму
 - Б розвинутий соціалізм
 - В реальний соціалізм
 - Г комуністичне суспільство
2. Хто з керівників УРСР найбільше сприяв процесу русифікації республіки?
 - А О. Кириченко
 - Б М. Підгорний
 - В П. Шелест
 - Г В. Шербицький
3. Швидке зростання кількісного складу КПУ в 1970-х – на поч. 1980-х рр. було зумовлене переважно тим, що:
 - А громадяни УРСР непохитно вірили в комуністичне майбутнє
 - Б було запроваджено систему обов'язковості прийняття комсомольців до лав партії
 - В членство в партії відкривало перспективи кар'єрного зростання
 - Г забезпечувало матеріальний добробут
4. Як наприкінці 1960-х – у середині 1980-х рр. називали людей, які не поділяли панівної в СРСР ідеології?
 - А дисидентами
 - Б космополітами
 - В «лишенцями»
 - Г анархістами
5. Якому керівнику УРСР так пояснював Генеральний секретар КПРС Л. Брежнєв мотив його усунення від влади:
«Ти багато виявляв самостійності, часто не рахувався з Москвою. Були елементи місництва і прояви націоналізму»?
 - А Д. Мануїльському
 - Б М. Хрущову
 - В В. Щербицькому
 - Г П. Шелесту

6. Установіть відповідність між визначеннями та поняттями.

1 «Самвидав»	А перевищення видатків над доходами
2 Дефіцит	Б довготривала криза, що охоплює всі сфери життя
3 Стагнація	В суспільства
4 Інфляція	В підпільна література, створена дисидентами, таємно поширювалась в СРСР в обхід державної цензури
	Г застій в економіці
	Д надмірне збільшення маси грошей, що перебували в обігу, порівняно з реальною пропозицією товарів і послуг

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Вкажіть риси, притаманні розвитку народного господарства УРСР в другій половині 1970-х – поч. 1980-х рр..

- 1 бюрократизація управління, домінування важкої промисловості, остаточне формування воєнно-промислового комплексу
- 2 розквіт колгоспно-радгоспної системи, її вдосконалення, впровадження нових агротехнологій і культур, зокрема кукурудзи
- 3 розвиток індивідуального підприємництва
- 4 масове впровадження досягнень НТР у виробництво
- 5 криза колгоспно-радгоспної системи, низький рівень агрокультури
- 6 дефіцит товарів масового споживання, загострення продовольчої та житлової проблем
- 7 децентралізація системи управління, розвиток підприємств місцевої промисловості та промислів

Україна в період загострення кризи радянської системи (1965-1985 рр.)

Варіант 2

1. Який з наведених фактів свідчить про наслідки політики русифікації УРСР?
 - А переведення спеціалістів з України у віддалені райони СРСР
 - Б підпорядкування підприємств на території УРСР союзному керівництву
 - В швидке скорочення кількості українських шкіл в УРСР
 - Г охорона західних кордонів УРСР прикордонними військами СРСР
2. Що належить до характерних рис політичного життя СРСР в 1970-і – середині 1980-х рр.?
 - А прискорена реабілітація політичних в'язнів
 - Б відмова від критики культу особи Й. Сталіна
 - В скорочення кількісного складу партійного апарату
 - Г скасування положення про керівну роль КПРС
3. Що стало приводом для усунення П. Шелеста з посади Першого секретаря ЦК КПУ?
 - А книга «Україно наша Радянська»
 - Б підтримка М. Хрущова в жовтні 1964 р.
 - В «Празька весна»
 - Г судовий процес над УРСС
4. Що було однією з ознак дисидентського руху в Україні у другій половині 1960-х – першій половині 1980-х рр.?
 - А поширення руху лише в західній Україні
 - Б домінування релігійної течії
 - В координація масових антиурядових акцій із московськими групами
 - Г мирний, ненасильницький характер боротьби
5. Що стало наслідком підписання СРСР угоди, уривок з якої наведено?
«Держави-учасниці поважатимуть права людини та основні свободи, включаючи свободу думки, совісті, релігії та переконань, для всіх, незалежно від раси, статі, мови і релігії...»
 - А завершення хрущовської «відлиги»
 - Б зародження Народного руху України
 - В створення Української Гельсінської групи
 - Г початок косигінських реформ

6. Установіть послідовність подій.

- А заснування Української Гельсінської групи
- Б перша велика хвиля арештів українських дисидентів
- В друга велика хвиля арештів українських дисидентів
- Г видання В. Чорноволом часопису «Український вісник»

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Вкажіть складові частини косигінської реформи другої половини 1960-х рр.

- 1 запровадження держприймки готової продукції
- 2 ліквідація монополії держави в зовнішній торгівлі
- 3 відновлення галузевої системи управління промисловістю через міністерства
- 4 дозвіл на індивідуальне підприємництво
- 5 розширення самостійності підприємств шляхом скорочення кількості планових показників
- 6 ухвалення семирічного плану розвитку народного господарства
- 7 визначення прибутку і рентабельності основними показниками ефективності роботи підприємств

8. Які причини зумовили розгром дисидентського руху в Україні на початку 1980-х рр.?

- 1 нечисленність дисидентів, пасивність з боку населення
- 2 створення системи ГУЛАГу
- 3 перехід дисидентів до терористичних методів
- 4 неактуальність їхніх ідей
- 5 оперативність і жорстокість каральних органів
- 6 дискредитація через зв'язки з іноземними розвідувальними службами
- 7 відсутність належної організованості

Розділ 10. ВІДНОВЛЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ УКРАЇНИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1982 р., листопад	смерть Л.Брежнєва. Генеральним секретарем ЦК КПРС стає Ю.Андропов
1984 р., лютий	смерть Ю.Андропова. Генеральним секретарем ЦК КПРС стає К.Черненко
1985 р., березень	смерть К.Черненка. Генеральним секретарем ЦК КПРС було обрано М.Горбачова
1985 р., квітень	початок курсу на перебудову радянського суспільства
1985 р., травень	Постанова ЦК КПРС «Про боротьбу з пияцтвом та алкоголізмом»
1986 р., 26 квітня	аварія на Чорнобильській атомній електростанції (ЧАЕС)
1988 р.	заснування Української Гельсінської Спілки (УГС) на основі Української Гельсінської Групи
1989 р., липень	загальноукраїнський страйк шахтарів
1989 р., вересень	главою ЦК КПУ стає В. Івашко створення Народного Руху України (НРУ), який очолив І.Драч. Основні засади НРУ: демократизація суспільства, досягнення суверенітету України, економічна самостійність...

1989 р., жовтень	Верховна Рада УРСР прийняла закон «Про мови в Українській РСР», за яким українська мова проголошувалася державною в УРСР
1990 р., червень	прийняття Верховною Радою СРСР програми переходу до регульованої ринкової економіки
1990 р.	<p>Відродження Української греко-католицької церкви та Української автокефальної православної церкви</p> <p>вилучення статті про керівну роль КПРС із Конституції СРСР та УРСР</p> <p>створення в Україні першої альтернативної політичної партії – Української республіканської партії (УРП) на базі УГС. Очолив УРП Л.Лук'яненко</p> <p>перші вибори до Верховної Ради УРСР на альтернативній основі</p>
1990 р., 16 липня	прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України
1990 р., жовтень	«революція на граніті»
1991 р., 17 березня	референдум в Україні щодо збереження СРСР. Більшість висловила згоду збереження СРСР на засадах Декларації про державний суверенітет України
1991 р., 5 липня	прийняття Закону про заснування в Україні посади Президента
1991 р., 19 серпня	серпневий заколот (путч) у Москві щодо відновлення старих порядків у СРСР. Путч очолили віце-президент СРСР Г.Янаєв, прем'єр-міністр СРСР В.Павлов, міністр внутрішніх справ СРСР Б.Пуго, міністр оборони Д.Язов. Влада перейшла до Державного комітету з надзвичайного стану

	(ДКНС). Був оголошений надзвичайний стан в окремих регіонах СРСР. 23 серпня 1991 р. заколот зазнав поразки
1991 р., 24 серпня	прийняття Верховною Радою УРСР Акта проголошення незалежності України
1991 р., 1 грудня	референдум на підтримку Акта проголошення незалежності України. 90,31% проголосувало за незалежність України перші вибори Президента України. Переміг Л.Кравчук. Головним конкурентом Л.Кравчука на виборах був В.Чорновіл

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Драч Іван	український поет-шістдесятник, громадсько-політичний діяч. У 1989 р. очолив Народний Рух України. Автор поетичної збірки «Протуберанці серця»
Івашко Володимир	радянський державний та партійний діяч, перший секретар ЦК КПУ 1989-1990 рр. Голова Верховної Ради УРСР 1990 р.
Кравчук Леонід	український політичний діяч, голова Верховної Ради УРСР 1990-1991 рр. Перший Президент України 1991-1994 рр.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Багатопартійність	політична система, при якій у державі може існувати безліч політичних партій
Гласність	політика радянського керівництва часів перебудови, яка передбачала максимальну відвертість та правду в діяльності державних і громадських організацій, а також дієву і активну форму участі громадської думки в демократичному вирішенні найважливіших проблем країни
Декларація	офіційний документ, де проголошуються основні принципи політики держави чи програмні положення партій та організацій
Зона відчуження (30-ти кілометрова зона)	непридатна для проживання територія України внаслідок аварії на ЧАЕС
Інфляція	зростання цін внаслідок додаткового випуску грошових знаків
Народний Рух України (НРУ)	українська громадсько-політична організація, утворена у вересні 1989 р. на чолі з І.Драчем. Основні засади НРУ: демократизація суспільства, досягнення суверенітету України, економічна самостійність...
Перебудова	курс, проголошений М.Горбачовим після приходу 1985 р. до влади у СРСР, який передбачав реформування економіки (від командно-адміністративної до ринкової), демократизацію суспільства і гласність в управлінні державою, відкритість зовнішньої політики, зближення з Заходом, відмову від силових методів розв'язання міжнародних проблем тощо

Плюралізм політичний	свобода діяльності різноманітних політичних партій та громадських організацій
Прискорення	політика радянського керівництва часів перебудови, яка передбачала розробку довгострокових заходів, спрямованих на соціально-економічний розвиток країни, широке впровадження досягнень НТР, реорганізацію управлінської структури тощо
Путч	заколот 19 серпня 1991 р. у Москві щодо відновлення старих порядків у СРСР. Путч очолили віце-президент СРСР Г.Янаєв, прем'єр-міністр СРСР В.Павлов, міністр внутрішніх справ СРСР Б.Пуго, міністр оборони Д.Язов. Влада перейшла до Державного комітету з надзвичайного стану (ДКНС). Був оголошений надзвичайний стан в окремих регіонах СРСР. 23 серпня 1991 р. заколот зазнав поразки
Референдум	народне волевиявлення; прийняття того чи іншого політичного рішення безпосередньо народом, голосуванням
Ринкові відносини	економічні відносини, які засновані на засадах вільного підприємництва, різних форм власності, законах попиту та пропозиції тощо. За ринкових відносин державне втручання в економіку є обмеженим
Суверенітет	верховенство та незалежність влади у внутрішніх та зовнішніх питаннях
Українська Гельсінська Спілка (УГС)	українська громадсько-політична організація, заснована у Львові 1988 р. на чолі з Л.Лук'яненком. УГС поставила собі за мету продовжувати правозахисну діяльність колишньої Української Гельсінської Групи, що діяла у другій половині 70-х рр. XX ст.

Українська республіканська партія (УРП)	перша українська некомуністична політична партія, утворена у 1990 р. на базі Української Гельсінської Спілки на чолі з Л.Лук'яненком
--	--

Відновлення незалежності України

Варіант 1

1. Яка подія відбулась у другій половині 1980-х рр.?
 - А запровадження системи виборів на альтернативній основі
 - Б скасування статті 6 Конституції СРСР, розпуск КПРС
 - В схвалення нової Конституції розвинутого соціалізму
 - Г утворення Української Гельсінської групи
2. Що з названого характеризує політику прискорення, проголошену М. Горбачовим у 1985 р.?
 - А визнання приватної власності
 - Б перехід до ринкової економіки
 - В відмова від директивного планування
 - Г збільшення витрат на технічне переоснащення промисловості
3. Політика гласності в роки перебудови сприяла:
 - А зростанню активності українського суспільства
 - Б запровадження продажу товарів за картками споживача з купонами
 - В зміцненню позиції КПРС як «керівної і спрямовуючої сили радянського суспільства»
 - Г загостренню кризи, стрімкому зростанню цін
4. У якому році православна церква святкувала тисячоліття хрещення Русі, що поклало початок релігійному відродженню в УРСР та СРСР?
 - А 1980 р.
 - Б 1985 р.
 - В 1988 р.
 - Г 1990 р.
5. На перших альтернативних виборах до Верховної Ради у березні 1990 р. більшість місць здобули кандидати:
 - А КПУ
 - Б Народного руху
 - В УРП
 - Г Блоку безпартійних

6. Установіть відповідність між датами і подіями

1 16 липня 1990 р.	А Закон про мови в УРСР
2 3 серпня 1990 р.	Б Закон про економічну самостійність УРСР
3 24 серпня 1991 р.	В Акт проголошення незалежності України
4 1 грудня 1991 р.	Г Всеукраїнський референдум на підтвердження Акта проголошення незалежності України.
Вибори Президента України
Д Декларація про державний суверенітет УРСР

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які події відбулися у 1985-1991 рр.?

- 1 прийняття Продовольчої програми
- 2 усунення В. Щербицького від влади
- 3 відновлення діяльності Української Гельсінської групи
- 4 схвалення нової Конституції УРСР
- 5 Чорнобильська катастрофа
- 6 реформи О. Косигіна
- 7 розгром дисидентського руху

Відновлення незалежності України

Варіант 2

1. Як називалась парламентська опозиція у Верховній Раді УРСР (1990-1991 рр.)?
 - А «Група 239»
 - Б Народна Рада
 - В Українська Гельсінська група
 - Г Народний рух України
2. Яка подія дала поштовх міжнародному визнанню України?
 - А прийняття Декларації про державний суверенітет УРСР
 - Б схвалення Акта проголошення незалежності України
 - В проведення Всеукраїнського референдуму на підтвердження Акта проголошення незалежності України
 - Г утворення СНД
3. Поняття і терміни «перебудова», «гласність», «плюралізм» набули значного поширення в УРСР в період:
 - А 1945-1953 рр.
 - Б 1953-1964 рр.
 - В 1964-1985 рр.
 - Г 1985-1991 рр.
4. Яке явище економічного життя було притаманне розвитку економіки УРСР в період перебудови?
 - А хронічний дефіцит, ажіотажний попит
 - Б стрімке зростання сільськогосподарського виробництва
 - В гіперінфляція, грошова реформа
 - Г широка приватизація державних підприємств
5. Коли в УРСР відбулися перші альтернативні вибори до Верховної Ради УРСР?
 - А квітні 1985 р.
 - Б вересні 1989 р.
 - В березні 1990 р.
 - Г грудні 1991 р.
6. У Закарпатті та в Криму знищення виноградників було пов'язане з:
 - А кукурудзяною епопеєю
 - Б антиалкогольною кампанією
 - В грошовою реформою
 - Г розформуванням колгоспів

7. У якому році з'явилася така заява Ради у справах релігії при Раді Міністрів УРСР:

«... при умові беззастережного дотримання Конституції ... греко-католики можуть користуватися всіма правами, встановленими для релігійних об'єднань ... »?

- А 1985 р.
- Б 1987 р.
- В 1989 р.
- Г 1991 р.

8. Установіть послідовність подій.

- А «живий ланцюг» від Львова до Києва на відзнаку річниці Акта злуки між УНР і ЗУНР
- Б створення Народного руху України за перебудову
- В вибух на Чорнобильській АЕС
- Г ухвалення Декларації про державний суверенітет України

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

9. Які з названих понять характеризують період перебудови в СРСР?

- 1 «парад суверенітетів»
- 2 «шокова терапія»
- 3 гласність
- 4 масова приватизація
- 5 політичний плюралізм
- 6 розвинутий соціалізм
- 7 «самвидав»

Розділ 11. СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНИ ЯК НЕЗАЛЕЖНОЇ ДЕРЖАВИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

1990 р., 16 липня	прийняття Верховною Радою УРСР Декларації про державний суверенітет України
1991 р., 5 липня	прийняття Закону про заснування в Україні посади Президента
1991 р., 24 серпня	проголошення Верховною Радою УРСР Акту про незалежність України
1991 р., 30 серпня	по звинуваченню в організації державного перевороту («путчу») була заборонена Комуністична партія України (КПУ). На її основі виникла Соціалістична партія України (СПУ), яку очолив О. Мороз. КПУ була поновлена у 1993 р. Очолив нову КПУ П.Симоненко
1991 р., 1 грудня	референдум на підтримку Акта проголошення незалежності України. 90,31% проголосувало за незалежність України перші вибори Президента України. Переміг Л.Кравчук. Головним конкурентом Л.Кравчука на виборах був В.Чорновіл
1991 р., 6 грудня	прийняття Закону «Про Збройні Сили України»
1991 р., 8 грудня	офіційна констатація розпаду СРСР. Підписання лідерами України, Росії та Білорусії угоди про утворення Співдружності Незалежних Держав (СНД)
1992 р., січень	введення в обіг власної грошової одиниці – купонів багаторазового використання

1994 р., 14 січня	Тристороння заява президентів Росії, України та США. Україна підтверджує, що приєднується до Договору про непоширення ядерної зброї. Росія та США гарантують Україні безпеку
1994 р., 19 липня	Л.Кучма склав присягу на вірність українському народові й офіційно став Президентом України
1994 р., грудень	Будапештський меморандум – міждержавний документ щодо гарантій безпеки в зв'язку з приєднанням України до Договору про непоширення ядерної зброї. Підписали лідери України, Росії, Великої Британії, США
1995 р., 8 червня	укладання Конституційного Договору – політико-правової угоди між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації і функціонування державної влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України. Цей документ укладено у м. Києві і підписано Головою Верховної Ради України О.Морозом та Президентом України Л. Кучмою
1995 р.	вступ України до Ради Європи
1996 р., 28 червня	прийняття Верховною Радою України Конституції України. Конституція УРСР 1978 р. з усіма змінами та доповненнями втратила чинність
1996 р., 2 вересня	введення в обіг української національної валюти - гривні
1997 р., 19 листопада – 5 грудня	перший космонавт незалежної України Леонід Каденюк здійснив космічний політ на американському космічному човні «Колумбія»

1999 р., листопад	на чергових виборах Президента України Л.Кучма був переобраний на посаду Президента України на другий строк. Головним конкурентом Л.Кучми на виборах був лідер КПУ П.Симоненко
2000 р., 16 квітня	Всеукраїнський референдум із питань зменшення кількості народних депутатів і скасування їх недоторканості; створення двопалатного парламенту; права Президента розпускати парламент, якщо не створена постійно діюча більшість та неприйнятий бюджеті країни. Більшість українців підтримали винесені на референдум питання, але зміни так і не були реалізовані
2000 р., 28 листопада	початок «касетного скандалу» у зв'язку зі зникненням журналіста Г.Гонгадзе, який писав критичні статті про діяльність Президента. Загострення політичної ситуації в Україні
2000 р., 15 грудня	закриття Чорнобильської атомної електростанції (ЧАЕС)
2001 р., 9 березня	масові сутички представників опозиції з правоохоронними органами під час святкування чергової річниці від дня народження Т.Шевченка
2004 р., 21 листопада	II тур виборів Президента України. ЦВК (Центральна виборча комісія) оголосила переможцем В.Януковича. Прихильники В.Ющенка наголосили, що під час виборів були масові фальсифікації. У результаті 22 листопада 2004 р. на майдані Незалежності м. Києва зібрався мітинг, який переріс у «Помаранчеву революцію»
2004 р., 22 листопада	початок «Помаранчевої революції»
2004 р., 8 грудня	Верховна Рада України прийняла зміни до закону «Про вибори Президента України» та зміни до Конституції України. Також відбулося переобрання

	складу ЦВК
2004 р., 26 грудня	Переголосування II туру виборів Президента України. Перемогу отримав В.Ющенко
2005 р., 23 січня	інавгурація Президента України В.Ющенка
2008 р.	вступ України до Світової організації торгівлі (СОТ)
2010 р., 7 лютого	за результатом II туру чергових виборів Президента України перемогу отримав В.Янукович. Головним конкурентом В.Януковича на виборах була Ю.Тимошенко
2010 р., 25 лютого	інавгурація Президента України В.Януковича

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Каденюк Леонід	перший космонавт незалежної України, який з 19 листопада по 5 грудня 1997 р. здійснив космічний політ на американському космічному човні «Колумбія»
Кравчук Леонід	український політичний діяч, голова Верховної Ради УРСР 1990-1991 рр. Перший Президент України 1991-1994 рр.
Кучма Леонід	український політичний діяч. Президент України з 1994 р. по 2005 р.
Ющенко Віктор	український політичний діяч. Президент України з 2005 р. по 2010 р. Здобув посаду Президента України у результаті «Помаранчевої революції», що відбулася у листопаді-грудні 2004 р.

Янукович Віктор	колишній український політичний діяч. Президент України з 2010 р. по лютий 2014 р.
------------------------	--

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Верховна Рада України	єдиний законодавчий орган влади в Україні, який складається з 450 обраних народних депутатів
Верховний Суд України	вищий орган судової влади в системі судів України загальної юрисдикції
Гіперінфляція	швидке зростання товарних цін і грошової маси в обігу, що веде до різкого знецінення грошової одиниці, порушення платіжного обігу і нормальних господарських зв'язків
Грошова емісія	додатковий випуск в обіг грошових знаків
Девальвація	пониження курсу національної чи міжнародної (регіональної) грошової одиниці щодо валют інших країн або дорогоцінних металів
Дефіцит бюджету	перевищення видатків бюджету над доходами
Дефолт	нездатність держави сплачувати за своїми борговими зобов'язаннями
Інавгурація	церемонія вступу на посаду голови держави (президента)
Інфляція	зростання цін внаслідок додаткового випуск грошових знаків
Кабінет Міністрів України	вищий орган виконавчої влади в Україні
Конституційний Договір	політико-правова угода між Верховною Радою України та Президентом України про основні засади організації і функціонування державної

	<p>влади і місцевого самоврядування в Україні на період до прийняття нової Конституції України. Цей документ укладено 8 червня 1995 р. у м. Києві</p>
Конституція	<p>основний закон держави, який визначає державний устрій, порядок і принципи функціонування органів державної влади, виборчу систему, права та обов'язки громадян тощо</p>
Мажоритарна виборча система	<p>виборча система, за якою враховуються голоси виборців, подані за кандидата, який одержав більшість голосів у конкретних виборчих округах</p>
Мажоритарно-пропорційна виборча система	<p>виборча система, за якою половина депутатів обиралася одномандатними виборчими округами, інша половина – за списками кандидатів у депутати від політичних партій на основі пропорційного представництва</p>
«Помаранчева революція»	<p>різноманітні акти громадської непокори в Україні, організовані прихильниками В.Ющенка – основного кандидата від опозиції на виборах Президента України у листопаді 2004 р. Акції розпочалися 22 листопада 2004 р. як реакція на масові фальсифікації виборів. 3 грудня 2004 р. Верховний Суд України прийняв рішення про переголосування II туру виборів Президента України, у якому перемогу здобув В.Ющенко. Таким чином, «Помаранчева революція» закінчилася перемогою В.Ющенка, який став Президентом України</p>
Президент України	<p>глава держави, обраний усенародним голосуванням</p>
Приватизація	<p>зміна державної та інших форм публічної власності на приватну</p>

Пропорційна виборча система	виборча система, за якої депутатські мандати розподіляються між партіями пропорційно кількості поданих за них голосів виборців у багатомандатному окрузі. Чим більший відсоток голосів отримала партія, тим більший відсоток депутатських місць вона матиме у парламенті
Референдум	народне волевиявлення; прийняття того чи іншого політичного рішення безпосередньо народом, голосуванням
Рада Європи	міжнародна організація 47 держав у європейському просторі. Членство організації відкрите для всіх європейських держав, які визнають принцип верховенства права і гарантують основні права і свободи людини для своїх громадян
Ринкові відносини	економічні відносини, які засновані на засадах вільного підприємництва, різних форм власності, законах попиту та пропозиції тощо. За ринкових відносин державне втручання в економіку є обмеженим
Співдружність Незалежних Держав(СНД)	регіональна міжнародна організація, до якої увійшли більшість пострадянських країн. СНД створена 8 грудня 1991 р. як економічний та політичний союз Росії, України і Білорусі. 21 грудня 1991 р. на умовах Алма-Атинської угоди до СНД приєдналось ще 8 колишніх республік СРСР
Тіньова економіка	господарська діяльність, яка розвивається поза державним обліком та контролем, а тому не відображається в офіційній статистиці (несплата податків, приховування доходів, доходи від заборонених видів діяльності тощо)

Становлення України як незалежної держави

Варіант 1

1. На чому, крім Конституції і Акта проголошення незалежності України, урочисто присягають президенти України?
 - А «Кобзар»
 - Б «Книга буття українського народу»
 - В «Пересопницьке Євангеліє»
 - Г «Острозька Біблія»
2. Хто з політичних діячів став першим всенародно обраним Президентом України?
 - А Л. Кравчук
 - Б Л. Кучма
 - В В. Ющенко
 - Г В. Янукович
3. Яка із зазначених нижче подій відбулася того самого року, що й вступ України до Ради Європи?
 - А прийняття Верховною Радою Конституції незалежної України
 - Б запровадження національної валюти – гривні
 - В політ у космос першого космонавта України Л. Каденюка
 - Г отримання Україною статусу повноправного члена ОБСЄ
4. Яка риса соціально-економічного розвитку була притаманна Україні в перші роки незалежності?
 - А перевищення економічних показників часів УРСР
 - Б диференціація суспільства за майновою ознакою
 - В стрімке зростання дефіциту споживчих товарів
 - Г інтеграція української економіки з економікою Європейського Союзу
5. Установіть відповідність між термінами та їх визначеннями.

1 Гіперінфляція	А нездатність країни сплачувати за своїми борговими зобов'язаннями
2 Грошова емісія	Б перевищення видатків бюджету над доходами
3 Дефолт	В різке знецінення грошової одиниці, порушення платіжного обігу і нормальних господарських зв'язків
4 Девальвація	Г додатковий випуск в обіг грошових знаків
	Д зниження курсу грошової одиниці стосовно валют інших країн або дорогоцінних металів

6. Чим була зумовлена поява Будапештського меморандуму 1994 р., підписаного Україною з США, Великобританією і Росією?
- А відмовою України від статусу ядерної держави
 - Б вступом України до Ради Європи
 - В вступом України до Світової організації торгівлі (СОТ)
 - Г проведенням Євробачення
7. Установіть послідовність подій
- А затвердження Верховною Радою України державної символіки: Гімну, Прапора, Герба
 - Б прийняття Акта проголошення незалежності України
 - В схвалення Конституції України
 - Г початок акції «Україна без Кучми»

Становлення України як незалежної держави

Варіант 2

1. Конституція УРСР, що була ухвалена 20 квітня 1978 р., втратила свою чинність:
 - А 1985 р.
 - Б 1991 р.
 - В 1996 р.
 - Г 2004 р.
2. Членом якого об'єднання держав стала Україна у грудні 1991 р.
 - А Співдружності Незалежних Держав (СНД)
 - Б Ради Європи
 - В Організації Об'єднаних Націй (ООН)
 - Г Організації з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ)
3. Широкомасштабна приватизація державного сектору української економіки відбулась у період президентства:
 - А Л. Кравчука
 - Б Л. Кучми
 - В В. Ющенка
 - Г В. Януковича
4. Що є свідченням співпраці незалежної України з ООН?
 - А проголошення безядерного статусу держави
 - Б приєднання до програми «Партнерство заради миру»
 - В розміщення на своїй території іноземних військових баз
 - Г участь українських підрозділів у миротворчих операціях
5. З якою метою в Україні у вересні 1996 р. була проведена грошова реформа?
 - А відновити довіру до національної грошової одиниці
 - Б подолати гіперінфляцію
 - В виконати вимогу міжнародних фінансових організацій
 - Г урівняти доходи громадян
6. Установити послідовність вступу України до міжнародних організацій
 - А ОБСЄ
 - Б ООН
 - В СНД
 - Г Рада Європи

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які завдання державотворення в Україні було вирішено у першій половині 1990-х рр.?
- 1 визначено державні кордони, регламентовано режим і порядок їх охорони
 - 2 побудовано соціально орієнтовану ринкову економіку
 - 3 інтегровано українську економіку до європейської
 - 4 створено власні збройні сили, організовано органи безпеки та правопорядку
 - 5 сформовано інститут громадянства
 - 6 прийнято Конституцію незалежної України
 - 7 створено Конституційний Суд
8. Які держави першими (2-3 грудня 1991 р.) визнали незалежність України
- 1 США
 - 2 Польща
 - 3 Велика Британія
 - 4 Канада
 - 5 Угорщина
 - 6 Італія
 - 7 Китай

Розділ 12. ТВОРЕННЯ НОВОЇ УКРАЇНИ

ХРОНОЛОГІЯ ОСНОВНИХ ПОДІЙ

2010 р., березень	В.Янукович заявив, що Україна приступить до реалізації курсу на європейську інтеграцію. Проведений комплексний план дій, спрямований на перехід до європейських стандартів
2013 р., 21 листопада	Кабмін України призупинив процес підготовки до підписання Угоди про асоціацію між Україною та ЄС
2013 р., листопад 2014 р., лютий	«революція Гідності», повалення режиму В.Януковича
2014 р., 23 лютого	Кримська криза, початок відкритої фази російської агресії проти України
2014 р., 16 березня	російські загарбники провели на території захоплених АР Крим та м. Севастополь так званий «референдум» щодо «самовизначення» Криму
2014 р., 18 березня	президент Росії В.Путін з самопроголошеними представниками кримської влади підписав договір про приєднання щойно самопроголошеної «Республіки Крим» до складу Російської Федерації
2014 р., 27 березня	Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюцію на підтримку територіальної цілісності України та про визнання недійсним «референдуму» в Криму
2014 р., 7 квітня	в Донецькій області проголосили так звану «Донецьку Народну Республіку (ДНР)»

2014 р., 13 квітня	виконуючий обов'язки Президента України О.Турчинов оголосив про початок широкомасштабної антитерористичної операції (АТО) із залученням Збройних Сил України
2014 р. 27 квітня	Проголошена так звана «Луганська Народна Республіка (ЛНР)»
2014 р., 25 травня	на виборах Президента України у I турі переміг П.Порошенко, який набрав 54,7% голосів виборців
2014 р., 26 травня – 2015 р., 21 січня	242-денна оборона Донецького аеропорту від атак російських військових і бандформувань ДНР
2014 р., 17 липня	збиття з російської зенітної системи «БУК» літака Boeing 777 над Донбасом, загинули 298 іноземних громадян
2014 р. 24-30 серпня	«Іловайська трагедія», здійснена проти Збройних Сил України частинами регулярної армії Росії
2014 р., 5 вересня	перша «Мінська угода»
2014 р., 26 жовтня	Позачергові парламентські вибори в Україні
2015 р., 27 січня	Верховна Рада України визнала Росію країною-агресором, а самопроголошені «ДНР» і «ЛНР» - терористичними організаціями
2015 р., 11-12 лютого	друга «Мінська угода»
2016 р., 1 січня	набрала чинності зона вільної торгівлі між Україною та ЄС
2016 р., 15 травня	Джамала з піснею «1944» про депортацію кримських татар посіла I місце на Євробаченні

2016 р., 2 листопада	українська армія в зоні АТО повністю перейшла на контрактну основу
2016 р., 14-29 листопада	процес переміщення 327-метрової арки, що накрила четвертий енергоблок ЧАЕС
2017 р., 11 квітня	в ЄС почав діяти безвізовий режим для громадян України
2017 р., 5 вересня	Верховна Рада України повернула 12-річне навчання в школі
2017 р., 28 грудня	П.Порошенко підписав закон про медичну реформу
2018 р, 15 грудня	Об'єднавчий собор українських православних церков, на якому було проголошення утворення єдиної помісної Православної церкви України (ПЦУ)
2019 р., 5 січня	Вселенський патріарх Варфоломій підписав Томос про автокефалію ПЦУ
2019 р., 24 січня	заочний вирок колишньому Президенту України В.Януковичу – 13 років позбавлення волі
2019 р., 7 лютого	в Конституції закріплено курс України на ЄС і НАТО
2019 р., 21 травня	на президентських виборах переміг В.Зеленський
2019 р., 21 липня	позачергові вибори депутатів до Верховної Ради України
2020 р., березень	запровадження загальнодержавного карантину в зв'язку з загрозою епідемії коронавірусу COVID-19

2020 р., 31 березня	ухвалено закон про ринок землі
----------------------------	--------------------------------

ІСТОРИЧНІ ОСОБИ

Зеленський Олександр	шостий Президент України (з 21 травня 2019 р.)
Нігоян Сергій	перший маніфестант, який загинув на Євромайдані 22 січня 2014 року
Порошенко Петро	п'ятий Президент України (7 червня 2014 р.– 20 травня 2019 р.)
Турчинов Олександр	виконуючий обов'язки Президента України після втечі В.Януковича (лютий-червень 2014 р.)
Янукович Віктор	колишній український державний діяч, політик, злочинець.

ОСНОВНІ ПОНЯТТЯ

Анексія Криму	Насильницьке протиправне тимчасове відторгнення Автономної Республіки Крим та м. Севастополя від України та одностороннє незаконне влучення їх до складу Російської Федерації
Антитерористична операція (АТО) на сході України (2014-2018 рр.)	комплекс заходів від ЗСУ, НГУ для протидії проросійським силам і російським військам в ході російської агресії проти України
Війна на сході України	збройний конфлікт, розпочатий російськими загонами, що вторглися у квітні 2014 р. на територію українського Донбасу після серії проросійських виступів в Україні
Волонтерський рух	добровільна безкорислива суспільно корисна діяльність
Євромайдан, «революція Гідності»	національно-патріотичні протестні акції проти корупції, на підтримку європейського вектора зовнішньої політики України
Операція Об'єднаних Сил (ООС)	комплекс заходів українських силових структур, спрямований на протидію діяльності незаконних російських і проросійських збройних формувань у війні на сході України
Кіборги	герої-оборонці Донецького аеропорту, які відбивали атаки проросійських бандформувань ДНР та російських військових впродовж 242 днів
Люстрація	заборона окремим особам обіймати певні посади в органах державної влади та органах місцевого самоврядування

«Небесна Сотня»	збірна назва загиблих протестувальників на акціях Євромайдану у грудні 2013 р. – лютому 2014 р.
Томос	укЄаз предстоятеля помісної православної церкви у деяких важливих питаннях церковного устрою

Творення нової України

Варіант 1

1. Президентство В. Ющенко проходило в умовах:
 - А економічного спаду
 - Б економічного піднесення
 - В економічного спаду, який змінився піднесенням
 - Г економічного піднесення, яке змінилося економічною кризою
2. В якому році П. Порошенка було обрано Президентом України?
 - А 2010 р.
 - Б 2014 р.
 - В 2015 р.
 - Г 2019 р.
3. Установіть послідовність подій
 - А початок російської агресії в Україні
 - Б Помаранчева Революція
 - В Революція Гідності
 - Г вступ України до СОТ
4. Де відбувся Саміт Євросоюзу 28-29 листопада 2013 р., на якому В. Янукович мав підписати угоду про асоціацію з Євросоюзом?
 - А Рига
 - Б Вільнюс
 - В Брюссель
 - Г Москва
5. Яка дата вважається початком операції з анексії Росією Криму?
 - А 30 листопада 2013 р.
 - Б 16 січня 2014 р.
 - В 20 лютого 2014 р.
 - Г 14 квітня 2014 р.
6. У якому рядку всі поняття стосуються збройної агресії Росії проти України в 2014-2015 рр.?
 - А Іловайський котел, кіборги, тимчасово окупована територія

- Б Дебальцівський плацдарм, люстрація, інфляція, гуманітарні конвої
- В волонтерський рух, нормандська четвірка, корупція, тітушки
- Г добровольчі батальйони, сепаратизм, поліконфесійність, анексія

7. Де вказана правильна послідовність перебування політиків на посту Президента України?

- А В. Янукович, В. Ющенко, В. Зеленський, П. Порошенко
- Б В. Ющенко, В. Янукович, П. Порошенко, В. Зеленський
- В В. Янукович, П. Порошенко, В. Ющенко, В. Зеленський
- Г П. Порошенко, В. Ющенко, В. Янукович, В. Зеленський

8. Кіборгами в ЗМІ назвали:

- А студентів Євромайдану, що протистояли бійцям «Беркуту»
- Б десантників, що звільнили від бойовиків Слов'янськ
- В український воїнів-захисників Донецького аеропорту
- Г бійців спецпідрозділу Національного антикорупційного бюро

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

9. Які поняття і терміни стосуються подій історії України 2019-2020 рр.?

- 1 Небесна Сотня
- 2 монобільшість
- 3 дисидентський рух
- 4 нормандська четвірка
- 5 коронавірус
- 6 «зелені чоловічки»
- 7 антитерористична операція

Творення нової України

Варіант 2

1. Хто з діячів змагався за президентське крісло в 2004 р.?
А Л. Кучма та П. Порошенко
Б В. Ющенко та В. Янукович
В Ю. Тимошенко та В. Янукович
Г В. Ющенко та Ю. Тимошенко
2. Про причини якої події йдеться у твердженні?
«Відмова політичного керівництва країни від законодавчо закріпленого курсу на європейську інтеграцію; надмірна концентрація влади у руках В. Януковича та його сім'ї; відхід від принципів демократії»
А анексія Криму Росією
Б Революція Гідності
В початок антитерористичної операції
Г підписання Україною Угоди про асоціацію з Європейським Союзом
3. Угоду про припинення війни на Донбасі під час «гібридної війни» Росії з Україною було підписано в:
А серпні 2014 р. в Москві
Б вересні 2014 р. в Мінську
В жовтні 2014 р. в Києві
Г листопаді 2014 р. в Донецьку
4. ЗНО в школах України було запроваджено за Президента України:
А Л. Кучми
Б П. Порошенка
В В. Януковича
Г В. Ющенка
5. Яка політична сила стала найчисленнішою фракцією парламенту за результатами виборів до Верховної Ради України 2014 р.?
А політична партія «Народний фронт»
Б політична партія «Опозиційний Блок»
В Радикальна партія О. Ляшка
Г партія «Блок П. Порошенка»
6. Установіть послідовність подій.
А анексія Криму Росією
Б Мінські угоди
В Революція Гідності, втеча В. Януковича
Г Отримання Україною Томоса

Завдання з вибором трьох правильних відповідей
із семи запропонованих варіантів відповіді

7. Які вимоги висунув Євромайдан в листопаді 2013 р. Президенту

В. Януковичу?

- 1 притягнення до кримінальної відповідальності керівників силових структур
- 2 відставка прем'єр-міністра М. Азарова
- 3 прийняття євроінтеграційних законів
- 4 підписання В. Януковичем у Вільнюсі Угоди про асоціацію з Євросоюзом
- 5 початок процедури імпічменту президента
- 6 повернення до Конституції від 8 грудня 2004 р.
- 7 відмова від співпраці зі США

8. Які поняття і терміни стосуються подій історії України 2014-2019 рр.?

- 1 «самвидав»
- 2 «касетний скандал»
- 3 «гібридна війна»
- 4 корупція
- 5 АТО
- 6 Помаранчева революція
- 7 «революція на граніті»

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Література

1. Бойко О. Д. Історія України / О. Д. Бойко. – К.: Видавничий центр: «Академія», 2002. – 656 с.
2. Власов В.С. Історія України: комплексне видання / В.С.Власов, С.В.Кульчицький. – Київ: Літера ЛТД. 2018. – 368 с.
3. Довідник з історії України (А - Я):Посіб. для серед. загаль-ноосвіт. навч. закл. / Ред.: І. З. Підкова, Р. М. Шуста.– 2-е вид., доопрац. і доповн.– К.: Генеза, 2002.– 1135 с.
4. Історія України. Комплексний довідник / укладачі Воропаєва В. В., Губіна С. Л., Земерова Т.Ю., Коніщева С. Є. Сідорчук В. П., Скирда І. М. – Харків: ФОП Співак В. Л., 2010. – 576 с.
5. Мартинюк О.О. Повний курс історії України в тестах / О.О.Мартинюк. – Х.: видавництво «Ранок», 2014 – 464 с.
6. Михальчук П. Термінологічний і хронологічний довідник з історії України. Видання друге, доповнене і перероблене / П. Михальчук. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2007. – 192 с.
7. Мітягін В. Ю. Усе. Історія України: довідник / В. Ю. Мітягін; за редакцією С.В.Кульчицького. – К.: Видавництво «Майстер-клас», 2009-2010. – 240 с.
8. Полтавцев О.Г. Історія України: хронологічний і термінологічний довідник для підготовки до ЗНО / О. Г.Полтавцев. – Біла Церква: КОПОПК, 2013. – 184 с..

Інтернет ресурси

1. www.izno.com.ua
2. www.testportal.gov.ua
3. www.uk.wikipedia.org